

پیش‌نگار ۴

کانونی هوندر و نه ده بیانی کریمکاری کوردستان

خه زمانانی ۱۳۶۵

وینہی سہ رہر گہ کہہ :
بو حرائی ٹا بووری و بیکاری
سہ سورہینہری سالی ۱۹۳۱ لہ
ٹینگلستان
"دووکہ لکیشی خاموش و
دا بیکانی بہ پەروش"

	کورتی باسه کانی دووهه مین کوبونه وهی گشتی
۱	کانوونی هونه روئه ده بییا تی کریکاری کوردستان
۱۲	مه رگی هیمن
۱۹	یادیک له قانع
	چهنده رنجیکی ره خنه گرانه له سه زچیروکی
۲۷	"دیواره کان ده روخینین"
۳۳	شیر
۴۵	چهنده والی هونه ری
۵۱	نامه کان

صفحه	فهرست
------	-------

۵۹	بزلایی
۸۰	شعر
۹۳	هنرا ز دیدگاه شخصیت های مذهبی
۹۷	از میان نامه ها
۹۹	عکسها سخن میگویند

کورتھی باسه کانی

دوووه مین کو بوونه وهی گشتی

کانوونی هونه رو نه ده بییاتی کریکاری کوردستان

خوینهرانی خوشه ویست

ههروهك له پیشهنگی ژماره ۲۱ تا گادارمان کوردن ه له دووه مین کو بوونه وهی گشتی کانوونی هونه رو نه ده بییاتی کریکاری کوردستاندا که سهه تایی مانگی ره شه مه (ئسفهند) ی ۶۴ پیک هات قسه و باسیک له سهه بهیان نامه ی کانوون و ریبازی ئهم ده وه یه کرا • وهك هه ره له دووه مین ژماره ی پیشهنگیش دا وه عده مان دا بوو ئهوا بوخته ی ئه و باسانه ده خهینه بهرچا وتان و بهشدارانی ئه و باسهش بهیه که م پیتی نیوه کانیا ن دیاری ده که یین •

پیوسته بلین که باسه کان له وانه زیاترو دوو دربیتر بوون و ئیمه لیوه دا کورتھی باس و نه زه ره کانمان هینا وه •

ع-ق : کانوونی هونه ری ئیمه له چ هه ل و مفرجیک دایه ؟ بوچوونی هونه ری جهورا و جهوره کوردستان هیه • بوچوونی هونه ری چه وتی بووژوایی هیه که له بنچینه وه ناتوانی ریگا خوشکه ری بی • من پیم

وايه بهيان نامه - وهك گيان و جه وههوي گشتي خوي - دروسته بهلام
 دهبي سهبارت بهكوردستان ، له وههوه تا به روونتر ، باسي نهر كه كاني
 كانهون بكا . تهوهي باسكراوه وهكوو نهر كي گشتي دروسته بهلام تا يا
 لهكوردستان چ كوسپ و گيروگرفتيك ههيه كه دهبي لهسه ريكالاجي ؟
 بهيان نامه سهبارت به هونه لهكوردستان كه چي بهوده بي چون بي .
 باسيكي رووني نهكوده . تهوهي كه جمهوري ئيسلامي چلون لهكوردستا
 هونهي تهخديري بلاو دهكاتهوه ، يان ، هيزي تري بهوروايي چلسون
 هونه بهدهستهوه دهگون ، تهوا نهي تيدا نيه . . . .

ع - د : بهيان نامه لهمهه و مهرجي تهمرودا ريگره . لهكوللييه تي
 خوي دابهيان نامه لهمهه و مهرچيكي دياريكراودا - دهتواني و ئي -
 خوشكوري فهعالليه تي هونهوي و تهدهبي بي ، بهلام بهبروي من ئيستنا
 ناتواني . ئيستنا ئيمه بهرهمان نيه ، هونه رهنده كانهان - وهگهر
 بكوني بهيان بليبي هونه رهنده - لاوازن . هيشتا هونه رهنده نديك نين كه
 له كومهه دا جياگاي خويان كورديتهوه . . . . كاتيك هونه رهنده گهره و
 بهرهمي زورمان بي ، بهلئ ، بهلام ئيستنا كهسيك تهگهر بيهوي تهست
 بهكار بي ، دياره لهو چوارچيره دا كه بهيان نامه بوي داناوه دهست
 و بهبي ده بهستوي . تهو ماکسيم گوډكي بهي كه بيهوي تا ده سالي تر
 بهروره بهبي قهت بهروره نايي . چونكو دهبي لهم چوارچيره بهوه
 دهست بي بكا . بهلام گوډكي لهدلي دا گيرساوي دانكوره دهست بي دهكا
 كه بهرله ئيدئيا ليزم و روما نتيزم ي توخ . پاشان ورده ورده دهبيته
 تهو ماکسيم گوډكي بهي " دايك " دهنوسئ .

دهبي بهرهمه كان بلاو بكهينهوه و بكهونه بهرچاوي جه ماوهه .
 رهنه يان لي بگيري و بينه تهو شته كه دهمانهوي . . . .

ب - ك : من تهوه دهسه لميتم كه هونه شكليك له ئيدئيو لوئي به
 بهلام شكليك له سياسته نيه . وهك ئيدئيو لوئي تهتواني له سياسته
 جيا نهبيت بهلام نهك بهشيك له سياسته بيت ، كار كوردي هونه و
 سياسته له هونه دا چون رهنگ ده دا تهوه ؟ قسه له سهر تهوه بهه كه

بەم ئىدىئولوژىيە ولەنا و ئەم ھونەردا ئەشە چۆن خۇي بىنويى؟
 بەيا نىيە ئىمە تەوا دلخوازو ئىدىئىيە بەلام وەك بەلگە يەكى
 سىياسى ؟ ما نىفېستىكى سىياسىيە ھا قىرى يان ؟ من قەم لە سەر بەيانيە
 نىيە قەم لە سەر ئەو و يە چۆن ئىدىئولوژى لە قاللى ھونەردا خىتو
 دەنويى ؟ بەيان نامە ئىمە، وەك ئازمايشگا يەك وەك لابراتورىيەكى
 بچكۆلە وايە، كە بەبۆنە ئەو و بۆاى بە عىلمى شىمى ھەيدىسىسە

دەيەوى ماددەى تازە كەشف بكا .
 ئىمە بەم جەردە بەردىكى گەردە مان ھەلگرتو ھا قىرى يان .....
 ئەو بەردە گەردە يە كە جەردە ياننىك وەكو "پروپوليت كۆلت لەنىو شورشى
 سوسىيالىستى روسىادا ھەلى گوت بەلام شىكىتى خواردە .
 ئەو بەردە گەردە يە كە لوونا چاوسكى كودە لوونا چارسكى بەلام
 رومن رولانى كودە رومن رولان .

ھونەرى "لاھوتى" بەيەنى تەوا و سىياسىيە وە، لەبارى ھونەرى
 - يەو خىزمەت بە چىنى كرىكار ناكا . من دەلیم "نىما" خىزمەت بە
 چىنى كرىكار دەكا نەك "لاھوتى" .

۱- ش : ئەگەر ئەو ھا قىرى يان ئەى كە دەلین بەيان نامە رىگەرە بىنە
 سەرباسى ئىسباتى روفن دەبىتە وە كەوانىيە . ئەو بوچوونە دەيەرى
 سنوورىك بىكىشى لەنىوان خەباتى چىنايەتى و ھونەردا . پەلخانف لە
 "نەقدى ماكسىم دووكان دا" لەسەر باسى شىكل و ناو وروك ، لە پىشدا
 روایەتىكى ئىرست لە خۇي دىئىتە وە كە دەلى :

"ئەو نىوچا وە جوانەى مىشكىك لە پىشە وە تەبى بە كەلكسى
 چىدى ؟"
 لە دوایى دا پەلخانف لە نەقدى دا دەلى :

"ماكسىم دووكان ھەرچەندە نظرىە" ھونەر بو ھونەر "و دە
 دەكا تەو بەلام قەت نایەوى سا زمانىكى نويى كۆمەلایەتى جېگرى
 تەزى بوزوایى بكا و ھەر لە وروا نگا يەو دەیدا تە بەرەخەنى

قورس و قايم *

... بوچي ټو ه ما وړي يا نه له باسه كانيدا ندا يه كسره ټيډيولونډي
 له هونهر جيا ده كه نه وه؟ له كوښي به يا نييها ها تو كه هونهر مه نندا ټيك
 كه بهر ه و پروليتار يا دين پيشيان پي ده گيري؟ بوچي هونهر وړي -
 كار گه وړي وه كو غوليتك بهر انهر به ديموكراسي ده بينن؟ من ده ليم
 باشتريين مهيدان يو ديموكراسي كه هونهر تييدا بتواني همل بسدا
 هونهر و كار گه وړي يه * ټه گه و ده ليم ټه وه بهر نامه يه و ټيمه ټيستسا
 تا توانين بهر نامه يو هونهر بده ين من ده ليم ده توانين وه و ټيستسا
 مه كته به پووجه كان ده توانين بده ينه بهر رهنه * مني پيشره و له
 سه رم نيه ديفاع له هونهر به گشتي بكه م * ما دام باري ټيډيولونډي
 روون نه بي بهر ه ولاړي ده مان با * ټه وړي كه خومان له پيشه ننگسي
 يه كه دا كه م و كوروي مان بوړه ده ي سه لمينم، به لام ناليم ټه و بهر ده
 گه و بهر همل نا گيري * تو قسه له ټه نتر ناسيونال يش ده كره -
 ټه و نه ده ي توانا ټه هيه بو شي تيده كوشي ټه و هوش بهر ديكي گه و بهر هيه و
 هه ليش ده گيري * يو له نيو ټيمها كه سا ټيك ده بنه ټه يمي ټيده ي
 ورده بوډوايي و بوډوايي له زه مينه ي هونهر دا هونهر و پروليتوري
 باشتريين نه و عي ديموكراسي تيډا يه و هونهر له و ديموكراسي يه
 شكوفا ده پي *

ف - ن : سه باره ټه و ټه و ټه و كه بوچي له بهيان نامها هونهر و
 جمهوري ټيسلامي نه قد نه كرا وه ټه و ده، ده ليم : تارا ده يه ك كرا وه و
 له و هوش زياتر له بهيان نامها جيا گاي نيه زوږ شت هيه كه له
 بهيان نامها ده كرا قسه ي لي بكه ين ونه كرا وه * بهيان نامه كه م و
 كوروي تا يبه تي خوي هيه، به لي و به لام ټوسووله كه ي، من ديفاعسي
 لي ده كه م ...

قسه ي ټه و ره نيقا نه ي تر كه رهنه يان له بهيان نامه گوت به
 برواي من سي بوچونني ناسروستي تيډا يه :

— به کهم له فوره وهه هه ره که ت ده که ن نه که له ته به هه (چین) هوه

— دووه هم هه ره له پیشه وهه بی یان وایه که نیمه لایه نگون تیئوری
ویدا نوین (هی زه ما نی ستالین) .

— سینه هم هه وه که ته جره بهی ته مه نی کورتی کا نون چا و لسی
ده که ن وله وهه ره مخنه که یان نه تیجه ده گرن وده لاین کسوا
به ره همتان به ره هم نه بروه که وایه به یان نامه رگه .

نیمه هه ما نه وی واقعیاتی زیندوی کومهل ره نگ بداته وه له نیو
نورسرا وه کا نتا ندا نه لین: نورسرا وی "شتاین به ک" چاپ نا که ن
نه گهر که سیک سه باره ته به ئال و گوری ساله کانی ۴۰ ی ئیران شتیکی
وه که "هیشوی رق" ی "شتاین به ک" بنورسی نیمه ش به ده سه و تیکی
ده زانین به هلام نه گهر هه وه که نه و بلی: ویتنامی به کان خوو گن
معلوومه بوی ناسه لمینین و به ره می واش بلاو نا که ینه وه .

به یان نامه — به یان نی ئیدئولوژیکی بوچوونی نیمه به و تیشمان
که زمانه هونه وی به که ی لاوازه به هلام نه گری به به ره می باش نیشان
بده یان معنای به یان نامه چی به: نه که هه ریو پولو بو نروینه کوردن
به لکو بوداریکی جوا نیش که گهش له به ره هه تا ودا ویتسا وه شیمرمان بی
... نه لیم دل بوته به ته که بسووتینین هه وه ره نج و عیش وئا واتانه
ته ویو بکه یان که ژیر پی هه بی . به پیچه وانهی زدان سووف
و ستالین ...

نه گهر تا ئیستاش پیش به بلاویونه وهی به ره میک گیرا بی نه وه
که م و کوری به که که ده گه ریته وه سه ره نیمه ی به ریوه به رانسی
کا نون نه که به یان نامه .

له ته جره بهی هم چند ما تگه وه بوی مهمن ره خنه له نیمه و
له کوره وهی هم چند ما نگه بگرن نه که له به یان نامه .

س — و : له قسه ی هه موو ها قوری یان نا که دیفاعیان له به یان نامه
کرد بوچوونیک مهیه که هونه ره کور شتیکی ما ورا طبقاتی (سه ره و)

چېنا به تې (دېښن شتيك كه دستمان پي نا گا . هونو هونو سره
 ها وړي يا نسيكت و مه كتې بؤ نروست نه كه ين .
 چوار چيوه بونه تاشين هونو هونو و چېنه كان دهی گره مخومه تي
 خويا ن بوزوازي به چمننيك پروليتاريا به نه وعيكي ترو ته وهی كه
 ټيمه هونو بگرينه خزمه تي خومان بهره و ئيدهی سياسي مان بهره و
 نيشان دانى رهنج و مهينه تي چېني كويكارو نيو كومهل ، هيچكس
 قسه ي تيدا نيه .

بهلام منيخ پيم وايه بهيان نامه غېره ديموكراتي كه بهره ويښ
 نيه وړيگه . هاتن بونيوكا نوون، ده گور هم بهيان نامه بهلامان
 قبول بئ، ده بئ له حيزبي كومونيسته وه بئ . ناكړي كه ستيك بهرنامه ي
 حيزبي قبول نه بئ، بهلام بهيان نامه ي قبول بئ .
 من بهيا نيه ته ئيد ده كم، بهلام نهك بؤ بهيان نامه و ده كو و

دالاي هم كانوونه، بهلكوو وه كوو بؤچوون، وه كوو رووكون بهره و
 چېه ستيك كه هونومان له وجيهه ته وه بچته پيش . هم بهيان نيه به
 ده گره وهی هونو ري لي لاهن ده بيته وه هم مان ما نيست ها وړي . هك
 وتي بهر هم مان كه مه دهی وايه . ده گره بهر هم مان زو وړيا به جيگي خوي
 بوو شتيك بلاو بكه ينه وه، شتيك نه كه ينه وه . بؤ ته و كار هس له بهر چا و
 گرتني بهيان نامه نروست بوو . ئه لين، بنووسن . بهلام من ده ستم
 ئه لمرزي، نه كا، ته وهی ئه ينووسم له بهيان نامه دا نه گونجې ؟ كانوون
 ده بئ ريگا بكا ته وه هر كس ئيست بعدا دي خوي ده ربوي له نيو ته و اندا
 هر كه ستيك چېه تي خوي موشخس ده كا ته وه سه بكي جو به چوري هونو ري
 له نيو كانوون دا شكلي بگري ته و ومخته هونو گشه ده كا .

م - ه : سهره تا قسه يكي كورت له سهر ته وهی كه يه كيك له ها وړي -
 يان پوسى، بؤ چي هونو ري كار گري كورستان ؟ بويه هونو ري كار گري،
 كه ټيمه بؤ هونو ريك ده چېن كه له پينا وي رزگاري ته به قه ي كار يگه
 و به شريه ت دا خبات ته كا . بهلام بؤ چي كورستان ؟ له بهر ته وهی

مهیدانی کارمان کوردستانه. نیمه بهیان نامه که مان وه کوو فالایه کی
 جیهانی له پیش چا وه بهلام له باری واقعی به وه له باری مهیدانی سی
 عمه له وه له کوردستاندا این هاری یان گوئیان بهیان نامه ریگره
 بهلی منیش ده لیم ریگره له وه هونهری که هاری یان له شه کانیاندا
 بهخراپیان زانی وه که وه هونهری نیمتا جه هونهری نیلامسی به
 ده ستیه وه گرتوه .

ریگره له هونهری وه جوره و فالایه کی سه ریخویه بهلام هاری یان
 باسی چوارچیوه و محدود دییه تی بهیان نامه بیان کرده لیره دا من نازانم
 باسی کام بهیان نامه ده کهن؟ ده گهر باسی هم بهیان نامه بهسه ،
 مه گهر هم بهیان نامه به نالی، ته نیا چینی کریکاره که واسپارده ی
 کورینی قوولی جیهانی پی به و ده توانی نهره ننگ و با بهی بیسه هری
 نینسانی له مهیدانی هونهری وه ده بیسه دا بگه شینیتیه وه؟ نالی، هم موو
 ریبارانی ریگای هونهری هونهری مه نانی و شیرو به نهره نگی کومهل
 که به ده ست نه گیه تی جه هونهری نیلامسی وه، وه ته ننگ یا توون به هره و
 شاری هونهری گوئیانی کومهل گای به شهری ده با؟ نالی، به پشتیوانی
 ده سه کوه تی تانیستای هونهری و به شهری تانیستای تینهری مارکیستی
 له مهیدانی جوانی ناسی دا ده رواته بهی؟ نالی، بلا و کورته وه و
 ناساندنی به هره می هونهری و ده ده می روله خه با تی چینی کریکاری
 مه بهسته؟ هم بهیان نامه به ری خوشکهری به هره می هونهری به بو
 هم موو به هره میکی نژی ستم و ستم مگهری کا تیک ده لی، هونهری نیمه
 ره ننگ دا نه وه ی ثارات و تاره زووی تا زان دیخوا زانیه نینسانی بی بهی
 زانی ستم مکیش، میلله تانی بن ده ست و هم موو به شهری به تی بهسه
 شهره فه که زرگاری له شه لانی و زنجیره و زرگاری له تاریکی و تحقیق
 به مافی بی هم لاو ده زلای خویان ده زانن، هونهری کار گهری هونهری که
 له سه زهوت، دور له نا هومیدی و ره بی بی، زرگار بوو له بوو و
 پووج و بهرچا و ته نگی، ته پیلی مه سه له نه وه به که نیمه فالایه کی
 سه ریخویان هل کوردوه و فالایه که له مهکتوب گهره تره و مهکتوبه .

کانشه ده توانن له نيوې دا مملاتې بکن و گه شه بکن . باسي
 کوکردنه وهی هونرمه ندانی شور شگير کړا . هم باسه زوونېش کړا وه .
 پښاسه ی " شو شگير " بو هونرمه ند هیچ سنوويک روشن نا کاته وه .
 هه نديک له دوزمنایي نازادی شانه ناته جه مهوری نيسلامی بهی پختوی
 دهلی شو شگير . به بیان نامه ويگا له گه شه کورن له قورم دا ولسه
 نا وهورک دا ناگړی . ته گهر ناز مسایي له عيبارت دا هه به ، ده کورن
 له جبهاتی چا کتوکورن دا ده ستی لي بدین .

ح . هی : له به صه کاندنا به ناسکرا دوولایه ن دیاره . له لایه کتوه
 به شهی که گير وگرفتی ناسکرا له به ره ويیش چورنی کاره کاندنا ده بینن
 گير وگرفتيک که دیار ويه وچا وه وده بی جوا بی خوی وه ريگر پته وه : نه وهی
 که دهلی من ده ستم ده لهرزی کاتیک ده مه وی بنووسم ! له لایه کیسه
 کهسانیک که دیفاعی ناگرین و خالیسانه - و دیاره نوسوولي یه . له
 به بیان نامه ده کهن ، به لام جوابیان بو شه وگيو گرفته تیه . شه
 دهلی خزمهت به چینی کویکا ربه سه رچاوم ، به لام نه وده ست لهرزینهم
 بوچار بکه ! با من بتوانم له ما وهی ؟ مانگ ، ؟ مانگ دا ، چوار چورنی
 کورن ، ده شیعو ربه هم ، له سته چی کومهل دا بلاو بو پته وه . من
 پتم وایه جوا بی شه گير وگرفته نه د پته وه ، ناتوانی شه و دیقانه
 قانع بکوی .

ته منی شه گير وگرفته به رسمي ده تاسم و گير وگرفتی نستانیه
 هی کانونی هونرنیه . هی چند سال له مه ويیته . به لام خرابیسي
 بوچوونی شه ها وړی یا نه له وه دایه که بوکردنه وهی هم گوی یه ،
 له جباتی شه وی بوچار کورنی مسه له ، له سهو نساسی به بیان نامه .
 جه وهوری به بیان نامه نهک و شه عيبارت ته کانی - جوا بیکی نروسست
 بده نه وه ، نین به بیان نامه به گشتی ده نینه لاره ! ها وړی بهک ده لسی
 به بیان نامه ويگوه و به ره هم مان نیه . بیان باسی ريک خراوی دیموکوا -
 تیک ده کا ، بیان ته ناته ده لین بوچی کویکاری بی و ...
 من گوی یه که له دیوشت دا ده بینم :

به کيان تي گويشتني فاتها وى خوبان له جه وهري به بيان نامه
به و ما نايه که هرکات باسي سه به خويي چينا يه تي پروليتاريا له
مهيداني هونرو يان هر مهيدا نيکي تر دا ده کوئ ، خيرا نه و تسي -
گويشتنه بيته پيش که هر چي هه به غه يوي نه وه ي که ته نيا چيني
کريکار خوئ ده يکا هم مووي وه لا ده نيين !! به لام با نه وه زوون بي
که سه به خويي چيني کريکار له مهيدا نه دا ، معنای محدود گردنه وه
نيه . معنای نه وه يه که نيمه له و ريگا يه دا له هم موو به شه کاني -
تري به شه و زولم لي کرا وتر ، لي بوا وتره شيلگير تو سو و توين
تالاي هم خه با ته به ده ستان نه وه يه و پيشه نگی نه وانين . يه کگرتوي
يان نه که زين . هه ري تا وات و تا مانجي هر کوک کرا و يانه ، علي -
القاعده ، ده بي روو بکاته لاي نيمه . هه وه
خه با تيکي شور شيگيرانه ، هر هه ست و عا تيفه يه کي له و چه شه ، هسي
فه لايه کي زحمه تکيش ، ژنيکي ژيو ده سته ، کورنيک ، تورکنيک ، عه ره بيک
که زولمي ميللي لي چوويي ، هر زشي هونروي خوئ لاي نيمه ببينيته وه
له وه ديموکراتيک تر چي؟! نه و چوار چيوه يه تا يا نه نگه؟! ويگوه؟!
تا يا له وه بهر بلا وتر نيمکاني هه يه؟ نيتفاقن نه و چوار چيوه يه ، ته نيا
کاتيک به زين و بهر بلا و ده بي که نه تو له سه سه به خويي چينا يه تي
پروليتاريا له هم موو مهيدانيک دا - له وانمه يداني هونرو -
پسي دا بگري . هه مووي نه وه بخمه بهر چا و که له خو وه له نيوان
سه به خويي چينا يه تي پروليتاريا و به زين بوونه وه ي خه با ت و
هونرو ... ناته با يه کي ده سکرد دا ده توي که له دنيا ي واقعي دا
وانيه ....

به م بي يه ، به يان نامه نه ک هر ويگر نيه ، به لکووه ، به زين توين
مهيدانه . نه وه ي که به يان نامه له باري ره نگ و ره واله تي هونروي -
يه وه ، چنده پارا وه يان ته ، کارم نيه ، به لام ، له وکات وه کسه
کوردستان هه به ، هه مه يه که مين به يان نامه ي شور شيگيرانه ي هونروي به
که تا نستا ده چوه !

ثمن بهيان نامه، له مهيداني هونهر له غيراندا، به نريستوي
 حفره كه تي ماركيزمي شورشگيرده زانم... ها تووين بز به كه م جساو
 سه باره ت به هونهر له روا نكهي ماركيزمي شورشگيره وه روا نيومانه .
 كاري كانون لهو باب به ته وه زهر جيگاي ريزه . هوركس دهلي وانيه،
 بيت له تاريخي هونهر دا لاپهريكم پي نيشان بدا كه به وشيوه به
 به ورووني به، به ووردي به، بهر دلسوزي و سه دا ته ته وه ديفاعي له
 بهرزه وه ندي چيني كويكار و هونهر شورشگير و بيشكه وتنخوا زكودبي .
 بوچاره كودني ته و گيرو گرفتهش من پيم وايه بهيان نامه به تهنيا
 كافي نيه . سياست و ريبا زيك ده بي هه بي كه هر هونهر يك به نيزا مي
 ئيستا . موعتريزه ، ريگاي گه شه ي هه بي . هه لكي زه حمه تكيش و كويكار
 پيويستي يان به هونهر هه به و ته و بيويستي بهش بوردوام هه به . تو
 جوابي نه ده يته وه بهر ژوازي جوابي ده دا ته وه . شتيك كه هانده ري
 خه لك بي، هونهر يك كه چا و وگويي كويكاران زه حمه تكيشان بكا ته وه
 - گهرجي زه عيفيش بي - پيم به هيزتره له وه ي كه هيج بلاونه كه ينه وه .
 چونكو وانه بي مهيدان ته به ته وا وي چول كودوه، ته وه " ئينقيلابي -

گهر ي به كي ظاهري به كه بليي . ته وه بلا و نا كه مه وه . . . .
 ته وه ي كه باسكرا " ريخرا ويكي ديموكرا تيك بز هونهر بيبي " ،
 هر له ئيستا وه به شيوه ي دوگم و كليشه يي ناي بز ينه وه . هه به م
 كانوونه هه به له گهر جه ما عه تيكي تر ريخرا ويكي ديموكرا تيك يان
 بيك هيفا كه الزاما له روا نكهي چيني كويكاره وه بوي نه ده چوو
 بهلام له باري ئيعتيراز به م نيزا مه وه رومان له يه ك مه به ست بووه
 تبي دهجم، ته وه ي خو يشم ده پاريزم . . . . بوچي چيني كويكار حه قبي نه بي
 كانووني هونهر ي خوي دا بتي ؟!

له باسه كاندا، زياتر باس له وه بوو كه جي بكه ين جه ما عه تيكي
 زياتر بنووسن، بهلام ته وه قسه به نه كرا كه چون بكه ين كومه لانس ي
 بهريني زه حمه تكيشان نه ستيان به م هونهره بگا ؟!

بوجی بهیتی "برایمۆ" ده بی تهوار به نهوار له نیو خه لک دا
 بگهژی ، بهلام ئیمه نهوانین له ژبانی کویکاران و زهمه تینیان ،
 له ژبده ستهبی ژنان ، له شهزانهی که ده کۆتی ، له گۆشهی
 جفرا و جفدی ئهم شووشه ، به هونهر به دا تانی چکۆلهی ۲۰ - ۳۰ لاپهروه -
 بی ، به نهوار - که شه و نهوارا نه مال به مالی کویکاران و زهمه تکیشان
 بگهژین - له کوهه مهخانهکان ، له کوهچه و کۆلان به ههم بلا و بکهینهوه ؟
 پیشنیارده کم له سهو سه ساسی بهیان نامه ، سئاسهت و ریبا زیك
 دیاری بکۆتی که کاری هونهری ساده تر و ساده تر کردیتهوه و له
 ده ستوه سی کومه لانی خه لکی نزیك بکا تهوه .

بهیان نامه بو ههمیشه صاده ، له هه موو مه ل و مه رچ و شهرا -
 یتهك دا دروسته ؛ بهلام ، ده بی بو ئیستا ، له سهو سه و سئاسه ، ریبا زیك
 دیاری بکۆتی که ده ست و بالی تهوا وی شه و که سا نهی بو چینی کویکار
 یان زولم لیکرا وان و بهشتیوانانی شه و چینه ده نووسن و کاری
 هونهری ده که ن ، بکا تهوه و به ههمه کانیش وه ما بن که کومه لانی
 بهرینی خه لک ، خوینده وار و نه خوینده وار ، بتوانن که لکی لی وه -
 بگۆن ***

به شوین ئهم باسانه دا ریبازی کانون بو ئهم
 ده وره یه دیاری کرا که له دووه مین ژماره ی
 پیشهنگ نا بهرچا وی خوینهران که وتوه .

مەرگی هیمن

ف • بشکو - گهلاویژی ۱۳۶۵

هیمن شاعیری به نا و بانگی کورد سه ره تای به هاری ته سال بو -
 همیشه سه ری نایه وه • زیاتر له ۴۰ سال ژبانی ته ده بی و سیاسی
 ته شاعیره تیکه لاوی جوولانه وهی میلی گه لی کورد بو وه له گهل
 هلس و کهوته گانی تهو جوولانه وه به هه لچوو وه دا چوو وه له نیوان
 تاریک و روونی گه شه و کزی و هومید و نا هومید ی دا جوولانه ی کرد وه •
 پیویست نا کا و نا مانه وهی له سه ره هلو یسته سیاسی به گانی هیمن
 که شا نازی به کیشیان بو یه جی نه هیشته بد و بین ه ته وهی شیایوی
 لیدوانه لایه نی ته ده بی و نا وه روکی کومه لایه تی به ره هه مه گانی سی
 هیمنه • هه له سنگا ندنی تهو به ره هه مانه له سه ره زه مینه ی سیاسی و
 کومه لایه تی چل و جه ند سالی را بو رد ووی کوردستان ته ما شا کوردنی
 واقمیه ته گانی جوولانه وه له ئا وینه ی دلی شاعیر دا ه لیکدان وه ی
 ته تیسیریک که هیمن له سه ره گه شه گردنی زمانه ی به گگر تووی ته ده بی
 کوردی داینا وه ه شه رکی پیویستن بو دیا ریکردنی جیگای را مستسه -
 قینه ی هیمن له میژوو ی ته ده بی کوردی ته م چهره خدا •
 لیره د ابه بونه ی مەرگی هیمنه وه سه ره نجیکی سه ری بی له ژبان
 و به ره هه مه گانی ته ده بین و به شداری له به جی هینانی تهو ته رکه دا
 بو دواتر دا ده نین •

هیمن وه که له پینه کی دیوانی " تاریک و روون هه (" له
 کوئی وه بو کوئی " سه ره گوریشته ی خوی ده گیت ته وه ه کاری لیتیک -

ههلهپهنگراوی شهده بې و سياسي له سالی ۱۳۲۱ (۱۹۴۲) هوهدهس پیکردوه له سالاتی دواي دهسپیکردنی شهری جیهانی دووههدههه ، کهه وهزعیکی لهبار بوجوولانهوهی سیاسی لهئیران و کوردستان پیسک ها تبووه هیمن چ وهك شاعیره چ وهك شهئدایمیکی کومهلهی ژه كه و پاشان جیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران ه چ وهك کاریهدهستهی کوماری مههابادو نازیقتوریکی میلی ، بهپیری ههلسووژاوه و زوری بهرهمه شهدهبی بهکاتی باهی شهوهدهمن یا موری شهوه سردهمهیان بیوهیه .

هیمن وهك شاعیریک و پرونا کبیریک که لهسهدهی بیستمدا دهژیا لههیچ سردهمیکی ژیا نیدا و لههیچکام لهبهرهمهکانیندا نیشان نادا که له نهخن و دهوری جینی کریکار وهك چینیکسی جیهانی که خباتی چینایهتی شهوهگهل بورژوازی دیاریکسری هدموئال و گورهسیاسی و کومهلایهتی و فهرهمگی بهکاتی شهوه چدرخهیه بونیکی بریدی . هیمن له چوار چیرهی بیرونییا وهزی نهژوکی بورژوا ناسیونالیزم نهترازا لهگهل شهوه شدا بهرهمه کاتی ههر بهتهنیا ناوینهی ستهمی میلی لهسر میلیتهتی کوردیه گشتی نیه بهلکووهگهلک جار شیمرهکاتی لهربازسیاسی بهکای دور دهکهوینتهوهوه لهژیا نی کومهلانی زحمهتکیش و ژناتی ستهمی کیشی کوردهواری نزیك دههیتهوه . شهگهرچی زورجار ژیا نی پسر مهینت و مهرا رهتیا نی ئیدهئالیزه کوردهوه لینهی چهوسانهوه و ستهمی داپوشیوه یا کهمزهنگی کوردهوه (وهك بههاری لادی ه بلویری عنوان ه کیژی لادی ، بههاری کوردستان ۰۰۰) بهلام جارو بار روالهتی شهوه مهینت و مهرا رهتهی بهباشی نهختاندهوه (وهك ئارهق و تینا وه تهنا نهت ئاسوی سرکهوتنی خباتی کریکاران و زحمهتکیشانی بدرجا و خستوه :

تیک دهدهن کوشکی بلیندی مفتخوری زگ وهلام
پاله و جووتیاری برسی ، کارگهاری بهکاری کورد

(ناواتی بهرز - ۱۳۳۲)

نهمه نیشانه‌ی وه‌زنیکی کومه‌لایه‌تی واقعی‌یه که کریکاران و زحمه‌تکیشان له‌کومله‌ی کورده‌واری باش‌شهری دووه‌می جیهانی‌نا بوویانه‌و سه‌ریه‌خو له‌وه‌ی شاعیرچه‌نده دهرکی کردینی له‌به‌رهمه - کانی‌نا وه‌نگی‌نا وه‌توه‌ه.

هیمن له‌روژگاریک‌نا کاری نه‌ده‌بی‌وسیاسی کرده‌ بیسه که‌نیزامی ناغا وره‌عیه‌تی هیشتا له‌کوردستان با‌وبوو به‌لام بیشک‌روژگاری گیانه‌لاوی نه‌و‌نیزامه‌ بوو له‌حالی‌کدا ده‌ولت و ده‌سه‌لاتسی کوماری مه‌باباد به‌ته‌واوی که‌وتبووه سه‌روکلای‌نا غه‌وات و تاجران و له‌گول‌گالتریان به‌ی نه‌ده‌گوترا، شیعره‌کانی هیمن هه‌ج‌وی ده‌کردن و وه‌ک‌چه‌وسیندره‌ تالانگه‌رو خه‌یا نه‌تکاریه جوولانسه‌وه‌ی گه‌لی کورد ناوی‌لی ده‌بردن، هه‌روه‌ها ته‌گه‌ر حیزبه‌سیاسی به‌که‌ی هیمن هه‌ج‌ریگه‌یه‌کی نه‌ده‌نا‌یه به‌ریبی جووتیاران و ته‌نانست کاتیکیش جووتیاران له‌به‌شیک‌له‌کوردستان، خویان را به‌ریمن و ناغا واتیان له‌دیبات وه‌ده‌رنا‌وبه‌ران به‌ر به‌له‌شکرکیشی‌ها و به‌شی ناغه‌وات و ته‌رتمشی شابه‌ته‌نیا به‌جیبی هیشتن، به‌لام شیعره‌کانی هیمن هه‌رجاروبار نا‌وربان له‌زیان و خه‌باتی جووتیاران ده‌دایبوه هیمن له‌شیعره‌کانی‌نا له‌سته‌مکیشی ژنانی کوردستان به‌ش بیزاره، له‌کوبله‌تی کونجی‌مال، له‌نه‌خوینده‌واری، له‌تجارشیوو به‌چه‌و نا‌ویلکه‌و له‌داب و ده‌ستووری زال به‌سه‌ر ژیا نیا نندا تووره‌یه.

هیمن به‌لام له‌به‌رهمه‌کان و نووسرا وه‌کانی‌نا قه‌ت ده‌ستی بو ریشه‌نه‌بردوه له‌گیرانه‌وه‌ته‌ماشای رووداره‌کان و وه‌تر نه‌چووه

---

x - مه‌بست را به‌رینی جووتیاران له‌چه‌ته‌بشی گه‌وره‌ی بوکان و مه‌باباده له‌سالی ۱۳۳۱ - ۱۹۵۲ نا

(بروانه‌بیشه‌کی "تاریک و روون" - ۳۵)

لیق قبول نه بوه ته وه و هه ولې نه دا وه له خوی و خه لک سی روون
 بکا ته وه که کوماری مه با باد چون هات و چون چوو؟ راپه رینسی
 جووتیاران بویه ته نیا مایه وه؟ هوی هلس و کهوته کانی جوولانه وه
 چین؟ نه که هدر نه وانه ناکا، بدلکوو جوولانه وه به کم و کووری -
 به کانی وه ته قدیس و نیده نالیزه ده کا و نه خس و موری موسیست و
 مه نسی هیزه کوم لایه تی به کان به هلس و کهوته کانی وه نایبسی .
 ته نانه ته له سه رگور بشته ی طه کوی وه بوکوی؟" دا (که نوتوبیو -
 گرافی به کی شیرین و سه رنج را کیشه و به پنی نه ز موون و زانستی
 هین نه بیتوانی زور له وه با شترینی و بوناسینی میژووی جوولانه وه ی
 گه لی کورد زور به که لک بی) له زور جیگای گرینگ و ناسکی نا خوی
 سانور کردوه . له جیگایه کی تر له باره ی نه و نرتو سانوره وه -
 ده لی: " زور نه پنی گرینگ و رازی نه گوترا و هه روا به سه رینه
 موری له سخگم نا ما ونه ته وه و ده یا نیمه زیرگل" (یا شه روک ل ۱۹۰)
 نه ویش نه له بهر نه پنی کاری له بدلکوو له بهر ملاحظاتی سیاسی
 خه تا پوئانه و محافظه کارانه واده کا .

به هه مه کانی هین به جوریک نا وینه ی هلس و کهوته کانی
 جوولانه وه ی گه لی کورده . هین به استمدادی شاعیرانه ی خوی و له
 نا و وه وای خباتی بزگاری خوازانه ی گه لی کوردا زور نموونه ی
 جوانی له شیعرو نو سرا وه ی گه ش بین و هاندر خولقا ندوه .
 به لام زور جا ریش له شیعره کا نیندا شه ش خانی هومیدی لی ده گیری و
 تاریکی به رجا وی داد هوشی . ته گهر له زورچی باسی بیویستی
 شه ی سه رومالی له گه ل نا گیر که ران وتی هه لینا نه وه و کولنه دان و
 راپه رین و شووشی دوویاره ی پاش تی شکان ده کا ، زور جا ریش نا سوی
 والی تاریک دای که له هه وای تووش و شه ره بای چیا کان ده سه -
 میتوه ، روژ وشه و له گوشه ی ته نیا بی دانه ژنوی ده گریته با وه ش
 و ته نانه ته عیالچی ده ردی خوی له مهستی و شیتی ونه زانسی دا
 ده دوزیته وه .

ئاخىرىن ۋەرزى ژيانى ھىمىن دەكە ۋىتە لىئانى قوناغى ئىستاي شۇرشى كوردستان كە يەك دووسالى ھەۋەل تىكە لاۋى بوو بەلام دواتر لەگەل ئەم قوناغى جوولانە ۋەدى گەلى كورد دەۋى نەكسردە ۋەك ھونەر مەندىكى بىزار لە ستەم جوابى بەبانگە ۋازو پىندا ۋىستى - بەگانى ئەم شۇرشە ئەدا بەۋە بەلكوو ۋەك كۆتە پىاۋى رەبازىكى سىياسى كۆن لەدەر پىجە بەكى نوو كە لاۋى بەۋە روانى ۋا قەبىئە تەكلى ئەمروى كۆمەلى كوردە ۋارى ۋلى يان تى نەگە پىشتە ۰ سالى ۵۹ لە ۋىزى لىبەنگرانى كۆنگرە ۋى چوارە ۋى خىزى دىموكرات دا بە تەۋاۋى پىشتى لە جوولانە ۋە ھەلكردو پاش ما ۋە يەك گوشە گىرى ۱ سەرەنجا - مىكى تراۋىكى بوخوى ھەلىژار نوبە با ۋەشى رىزو خوشە ۋىستى كۆمەلانى گەلى كوردە ۋە گۈيزا بەۋە بويا ۋەشى تەفرە تبارى جەمھورى ئىسلامى ئەو كە لەدە ۋرانى پىشور تى ژيانى شى دا لە جولانە ۋى نىوان ھومىد ۋنا ھومىد ۋى ھا تاسنورى كولدان ۋ خويىندن بە بالاي كۆرى شادا رويشتىبوو، ئەم جارەش پاش سالانى سال دەرىدە ۋەرى ۋ دەس بە سەرى پالى بە دەسەلشى رەشى دا گىر كە ران ۋ نوژمنانى گەلى كوردە ۋەدا ۰

ئەۋىك كە دەيگوت: مەن بەرە ۋ ئاسۆ بەرە ۋ رووناكى پالم گرتوۋە ۰
چون بەرە ۋ تارىكى دەخىم پال ۋە شەپتانى دەدەم؟

پورى لەرووناكى شۇرش كە بانگى دەكرد - ۋە رگىرا ۋ پالى بە -
تارىكى ۋ شەپتانە ۋەدا،
ئەۋىك كە بە خوى دەگوت:
ھەلوى كويستانى كورد ستانم ۋ ئازىم بە دەستەندە،
دەيگوت:

ئەمەن پىم خوش نى ۋا ۋەنگى قەل بەم
ئەمەن پىم خوش نى ۋە بىزا ۋى گەل بەم،
لەدووسى سالى ئاخىرى ژيانى دا نا ۋىبانگى ئەدە ۋى خوى ۋ لىھا توۋىي

قهله مه که ی نایه خزمت گوڤاریکی کونه په رستی شهده بی وفه ره منگی
 سه ریبه جمهوروری نیسلاوی "سروه" - که بی شک ته دنیا له هوای خفه و
 پشووی پری خفه قانی جمهوروری نیسلاوی دا مه وادی بزرووتنی هه یه و به
 هه لکردنی به کهم شنه بای نازادی ناسه واری نامینی - به و پوتنه و
 که هیمن ناخرین ساله کانی عومری له گه ل را بواردوه هپاش مهرگی
 هیمن ریا کارانه خوی به ظاوه نی هیمن و هیمن به ده رویی دیرینه ی
 مه کته به که ی له قهله م ده دا سووکیک قهله م به سه ر ده بیان سال
 ژبانی هیمن د اده کیشی و راست له فته قی به تی به وه ده یل کیشی به
 نیسلاوی نیسلاوی به وه (سه روتاری سروه ژماره ۵ به هاری ۶۵)
 پاشان کوگا به ک هه لیه ست و به خسانی نزم و بی با یه مخ له شین گیتی
 هیمن نا هه لده واته وه که ره نگ بی شه گره هیمنی شاعیر چاریکی تر
 زیندوو بیته وه و بیان بینی نه م چاره له دیتی نه رانه دا ده مری
 هیمن هه قان آخری عومری له باری فورمی شیعه وه له جه غزی شیعی
 کلاسیک ده رنه چوو به لام له و چوارچیوه یه دا به تا به ت به که له سک
 وه رگرتن له کیشی شیعی فولکلوری ، هه ولی دا ناسوی شیعی کلاسیکی
 کوردی فراوان قریکا و تاراد هیه کیش سه رکه وتنی به ده س هینا مویه
 که سه ره رای خوبه مستنه وه ی به شیوه ی کلاسیکی به وه ، شیعه کانی
 دلکیشن و له نا و نوونمسی را بواردودا به سه ندی کشتی پاشان
 وه رگرتوه - له گه ل شه وه هدا شیعی هیمن هه روه که له باری نا وه رو -
 که وه له باری فورمیشه وه شیعی کوردی دوینی به نه که هی شه رو
 به لام هیمن هه رله مه یه دانی شیعه دانی ته سی قهله می لیننگ
 نه دا وه له مه یه دانی به خسانی به رای ژماره به که له شاره زبانی
 شه ده بی کوردی ته نانه ت ده ستیکی بالتری بووه . ته سی تید انیه
 که هیمن به به خسانی با رای ، به دا به خسانی شیوه کوردی ، به که له ک
 وه رگرتنی شاره زبانی هه ول فراوان له خزنه ی ده وه مه ندی وشه ی

...
 ...

زور و زه به نندی دانه تا شراو که کومه لائی خه لکی کورد زمان بی
 کاربان دینن ، توانیویه تی له ما وهی چهند ده سالی را بررد و و نا
 یه کیک له و قه لأم به ده ستان هقی که ته شیریکی به رچاوی له سه
 گوسان و گمشه کرفن و ریک و بیک بوونی زمانی به کگرتووی نه ده بی
 کوردی دانا وه . کاریک که هیمن به دریا بی زیانی دلی پینا وه و
 بوی تیکوشا وه .

شاعیران و قه لأم به ده ستانی تیکوشه ری شه مروی کوردستان به
 سه یرو سه یا حه له دوونیا ی شیعو به خسانی هیمن دا له گهل زمانیکی
 پاراوی ده وله مندی کوردی به ره و زووده بن که تا مرازیکی ره سا به
 بوگیانندی شه وهی له دلپاندا یه به کومه لائی به رینی کورد زمان .
 میراتی هیمن ته گهر هه ره شه و نه من بی شایانی شه و ریزو ئی حقیقرا مه
 هه یه که شه رو له کوردستان دا هه به تی . به لأم ته گهر
 شاعیران و نو سه رانی کوردستان بیان هوی شیعو نو سرا وه یان
 پریه پر خزمهت به رزگاری چه وسا وان و زور لیکرا وانی کوردستان
 بگا ، ده بی له وجه غزه تمسکه ی که هیمن زیاتر له ۴۰ سال با وه خوله و
 دا به خوله ی تینا کرد تیه رکن و هونه ری خویان به قازانسج و
 روانگی چینیکی کومه لایه تی به وه گری بدن که هیمن نه یه توانی
 بی ناسی . شه و چینه چین کریکاره و ته نیا شه که له کوردستان
 و له هه موو جیها نداده توانی شه و سته م وی به می و ده سته نده -
 خواری به کومه لایه تی و نه رهنگی به بنه بریکا که هیمن له
 شیعره کانی نا ایی بیزار بوو .

شانوگه ری ، چیروک ، کورته چیروک ، ته نر
 هه رچه شه به ره میکی هونه ری تان بو پیشهنگ بنیرن .

سهلتهی مهلایاندهی کرد با یه بهرو مه ندیلی سبی له سهو ئا لاندبسا -
 ده بوایه له خوتبهی نوژی جومعه دا هه ژا پروو ته لهی ئه سه م
 کوردوستانهی له بردی سیرات و دوویشکی دۆزه خ و ماری هه ژده سهو و
 گوژه وشاری پیش مردن تو قاندا و سه رفتره ی مه لاو سه رفته له ما ئه ی
 شیخ و زه کاتی ئاغای به ره واله ته له م بدا یه و موخشی گیرفانی تا لانی
 بو خیرات و به راتی زه حمه تکیمان هه ل درووبا .

هه رچه ند قانع به راتبه ی فه قی یا ن و شو ریا وی نا و جوجسه ره
 گه و ره بوو به لام که متر له هه رکا ریک له ژیا نی دا مه لایه تی کرد . قه رار
 و ابو له م کورته با سه دا نه چینه سهو ره خنه به لام با شه و مهش بلی م
 نه و ما وه یه شی که مه لایه تی کرد زو ر جا ره سهو رگالته کردن به
 خورافات و پروبووچی مه زه ه بی لی ره وله وی ده رکرا وه وه ه ولی دا وه به
 جو ریک میشکی هه ژا ره کان له ودوا که و توو بی یا نه بشوا ته وه . جا ریک
 ریی ده که و یته دی یه ک . کۆلکه مه لایه ک له مزگه وتی ئا وایسی دا
 خه ریکی سه کردن بو خه لکه که بوو ده یگوت : هه رکس له سهو خه رمانی
 که سیکی ترا بی ئیجا زه ی ظا وه نه که ی چله پوو شیک هه لگرتی و بیکا به
 که لی نی ده دا نیا ، له ودنیا هه فتا هه ژا رسال له ئیا گرا ده ی سوو تینن .
 قانع خوی بی نا گیری وه هلی : ما موستا له سهو چله پوو شیک هه فتا
 هه ژا رسال زه ده !

قانع گه لیک به سه رهاتی له و چه نه ی هه یه و له نوکته بیژی دا
 که م کهس توا نیو به تی خوی لی بدا . هه رچه ند ئه وان ه ی له سهو قانع
 شتیان نوو سیوه هه رکس به گوژه ی بوو چوونی خوی قانعی هه له سه نگا -
 ندوه به لام وا ده ره که وی که نه و به تا یبه ت له ئاخروئوخه رری
 ژیا نی دا به ته وای له مه زه ه پ برابیی و ته نا نه ت به کۆسپیک سی
 گه و ره ی سهو ریی پشکه وتنی زانی بو !

قانع بیری له جوارچیوه ی ته سکی داب وره سمی نه و سه رده م سی
 کورده واری دا زیندانی نه کردو له روانگه یه کی به ره زه وه شیمری خسته
 پینا و ئا مانجیک که خوی بو دوا روژی کومه ل دیا ری کرد بوو .

لغو ده ورا نه دا کوردی نورسین بمش به حالی خوی تا وان بوو . چما
 که سیک به شیعی کوردی ههژا رونه داری ئهم و لاشی خرۆشا ندبلسا . و
 سه باره ت به ژیا نی تالیان دوا با ؟ ! هویه گانی دوا که وتوو به
 پی ناسا ندبا یه ن و بو گسک دانی کۆسه گانی سه ری پی پیشکه و تـ
 هانی بدایه ن و بیگوتبا یه :
 با هه موو جووتیا رو پالنه و ره نجبه ران

یه ک گرن تاده بنه هیژو پشتیوان

هه لگرن به کسه دروشمی ها و به شمی

بی جیا وازی له سه ره مزو نیان

هه لگرن پاچ و چه ک و بیل و قه لـ

هه رله رو شنبیر هه تا شوان و سه بان

هه لته کیئن ئهم نیزامه بو گه نه

دا بریژن کۆشکی به کسان یه ژیا ن

.....

.....

کومه لی سوسیالیزم بنیات بنیـ

تا وه کوو ببه نه نمونه بو جیهان

له بهر ئهم جو ره شیعرانه زۆر که وته بهر توانج و تمه هری نه یار ،
 گه لیک په ریوه ی هه نده ران بووه بی کار ما یه وه ، زیندانی کرا به لام
 ئه و گالته ی به هه موو ئه و شیوه به ری پی گرتنا نه ده هات که به
 سه ریان دینا . سالی ۱۹۰۴ له پینجوین ده بی . مدیره نا حیه ی ئه وی له
 حه وتوو یه ک دا چه ن دین جار به بیا نووی جو ره به جو ره ده ی گری روژی ک
 خوی ده چیته لای و پی ده لی : جه نا بی مدیره گه ! ده مه وی بجه سه نه ر و
 حه وتوو یه کم پی ده پی . ئه گه ره ده زانی له م حه وتوه دا گرتن و مرتن له
 گو پ دا یه ، ئه و با نه رو م !!

هه‌ر چه‌ند له سه‌رتا سه‌ری ژیا نی دا ده‌سه‌لات دا ران به‌یا رمه‌تسی
 رایهل و بووئه و گشته‌نا و ته‌له‌کا نه‌ی که نه‌زا می کومه‌لی به‌سه‌ره و به‌بوئیا د
 نرا بووه، توانیان شه‌و شاعیره‌بیره‌زه‌ی هه‌زاره‌کان بی مال و مه‌سکه‌ن
 به‌په‌لنه‌وه، بی به‌رگ و پی‌لا وی بکه‌ن به‌لام نه‌یان توانی زما نسسی
 شیعرێ لال بکه‌ن و جا وی وشیا ری به‌ستن :

شه‌گه‌ر خوینم به‌په‌ژن شه‌وله‌سه‌رچیم
 زما نم‌ده‌ریکیشن تا کوو به‌رییم
 به‌ده‌ست ده‌ستاری نانی دوژمنم کم
 له‌چه‌پسی زالمی شه‌م ده‌وره به‌رییم
 به‌زستا ناله‌نا و به‌فرو سه‌هولا
 فه‌لاقه‌و شه‌زیه‌ت و دارکاری بکریم
 به‌ها وینا به‌بی نان و به‌بی ئا و
 به‌کوئیری بمخه‌نه سه‌حرا به‌کی دیم
 به‌ده‌زی کیوی گوئزه‌م پی بکیلن
 شه‌وه‌ی ها توته سه‌زارم هه‌ر شه‌یلیم

به‌راستیش هه‌روای کرد شه‌وه‌ی به‌سه‌رزاری داها ت ره‌پ و راست
 درکاندی هه‌زارانی کورده‌واریش هه‌ر له سه‌رده‌می ژیا نی دا، شیعرکانی
 شه‌ویان له‌به‌ر ده‌کرد له شه‌وچه‌ره‌ی زستانان و له‌به‌ر به‌په‌رۆچکی
 به‌هاران و له‌کو‌رو کوومه‌لی خوئیا نا، چ شه‌وکاته له هه‌ره‌وه‌زی درویند
 دا له سه‌ر مه‌زرای دیمه‌کارا به‌دم نانی ره‌ق و دو‌ی ترشه‌وه، چ له
 کاتی ما زوو چینی تا و دارستانی جوری ماریوانا، ده‌یان خوینده‌وه
 و ده‌م به‌ده‌م ده‌گه‌ران قانع به‌زمانی خه‌لکی هه‌زار شیعرێ ده‌گوت
 هه‌وینی شیعره‌کانی ده‌یان ته‌نگ و چه‌لمه‌می نا و ژیا نی ره‌زا نه‌ی خه‌لک
 بووه زولمی ئا غا، فروفیلی شیخه‌ نورو ده‌له‌سه‌ی مه‌لا، ستم له‌ژنان

زولم زوری کار بده دهستانی دولت ، هموویان بوقانع مه وزووعی
شیعربوون .

ویستیان له شیعری زمانی چهوسا وه کان وازینتی و لـــــــ
پارسهنگی نه وه دا ژبانی خوښی بو فدر اهدم بکهن بهلام نه وگوتی :

بو یه شه دم پی نه دا دوژمن هتا شه کرا وه کدی
سوزی شیعری ره فخره رانی کورد له بیرم یا تسه وه

خویندن وهول دان بو فخری بوون له شیعره کانی قانع دا
چیکا یه کی تایه تی هیه . پی پی و ابوو به کیک له گه و ره ترین کوسپه کانی
سه ری پی به ره و پیش جوونی کومهللی کورده واری نه خوینده واریه . نه و
بروایه له زوریه ی شیعره کانی دا رهنگ ده دا ته وه :

بخوینن ! مه ولتی زانین نه ن ! جهالت دوژمنی کورده
که سی دا نابیی هر گیز دوژمنی خوئی وابه خپو نا کسا !

قانعیش زوری بیست که ، دنیا له سر پشته "گا" و "ماسی" راه وستاوه
هر کات سه ربالی ماسی یه که به حال بجزوی ، له دنیا بوومه له سر زه
رووده نا و خوابه و روژش نه کا "گا" یه که بیمه وی به شاخ سه رشانی
بخوینتی ئیتر دنیا ژبو فخره ده بی و ئیسرافیل له شه یبووی و ژئی
تاخرت ده توورینتی ! زوری بینتی له کاتی فانگ و روژگیرا نا خیللی
سو فی و ده رویش ده ریژینه چهوشی خانه قانله ترسی "ته هری خوا" !
به رده بنه "ذکر" و ته لیلله ! زوری دی له ره ژئی جیوئی قوربانسا
شه حهی گا وان ملی گا زهره ده گری که ته نیاسه رمایه ی ژبانیه تی و له
به رده م خوی خپرو شه رناله ترسی زیلک و ژیله موئی دهشتی مه حشر
ده ی کا به نوربانی ! په لئی ! گوئی شه ویش له م قسه لابه لاو فیچال
فیچانه تریوو بو یه ده لی :

فهلک ! فیلیم ونیزامه تی نه گه ی لپی ، چاوت نای بینتی
بخویننه تا وه کوو ئه سراری گه ردوون بیته ژیر ده ستست !

لهوئو پنهش دا که دیتته سه ر شیعی چینایه تی ورووده کاتسه
 ده ره به گه کان به باشی ده سه لاشی ته وهی هه بیه که ژیا نی تیرو ته سه لسی
 نه وان له سایه ی ده سه رنجی هزاره کان دا بنوئینی !

نازی تو تاغاً له نا و رهنجی منا په رواز نه بی
 رهنجی بازووی من نه بی شه نازی تو بی نازی نه بی !
 سهیری که ن چ جوان ورووده کاتته جینی ژیرده ست و سه باره ت سه
 به که به تی چینایه تی له گه لیا ن ده دوئی :

مه نازه قهت به وهی دوژمن به ته نیا دهستی تو بگری
 ژیا نی تو به بی ها و ما له کانت نو قمی گریا نه !

بهشی زوری نه ده بیاتی را بوور دووی کوردی ه که متر له سه ر ژیا نی
 واقعی ژن دوا وه و که متر ژیرده ست بهوون ه بی ما فی ه زه عیفه
 بوون که وه ک راستیدک هه بوون و حاشایان لی نا کرئی ه تیسی دا
 رهنگ ده دا ته وه * روخاری ژن له شیعی کونی کوردی دا زیاتر
 وه ک مه و جوو دیک واپه که جوانیه کی مه له کووتی بو ته عریف ده که ن
 بالای بهرزوه ک سه رو ه زولنی تا تا و ئه گریجه ی خا وه بروی که وانی
 و هیلالی ه گهر دن کیل و به رزه . . . . .

دیاره قانعی نه بیتوانیوه به ته وای شه بو چوونه لسه
 شیعی دا را مالی ه به لام شه که متر خوی به و جوانیه خه یالیا نه وه
 خه ریک کردوه * نه گهر سه بیرکی شیعه کانی وه ک سا کالی نه سرین له
 لای قانع هژیا نی کچ ه ما زووچنین له لادی ه ژن و ما ره بیرنمان
 بکه مین ده رده که وئی به چار یکی ره خه گرانه وه ده چیتته نا و قوو نیسی
 ژیا نی مهینه ت باری ژیا ن و تا شه چی بهن بیری بیری کرد بی ریسی
 چاره و کوتابی هینان به و ژیا نه ی ده ست نیشان کردوه *
 ژن له لای قانع نینسان ه نه ته نیا ما فی ته وهی هه بیه وه ک نینسان
 بژی به لکو شه رکی خه باتیشی پی ده سپیری :

کچ شه گهر وه ک کورنه کا سینگی به قه لظانی گوله
 زه حه ته ته نیا به کور ئیشی گه لت بو سه ره که وئی

با له کوټایي هم یادشمان دا سلوی گرمی خوږم پېشککش بهوره ی
به رزی شاعیریک بیکم که ههولی دا شیعری نه فروښی وسه ریونهم و
ناب و نه ریتی دواکه وتوو دانه وینئ . هدرچند له پینا و ئه و
به رزه ثا مانجیه ی دا زوړیه ی تمه منی به ژیا نی مه مره ومه ژی برده
سه ر وله دارتاشی و ئاشه وانیه وه بگره هدا کریکار ی وورده والسه
فروښی کرد .

جیی خویه تی جاریکی تریش گوی بو به شیک له و شیعره را بگریمن
که دووسال پیش مهرگی له به ندیخان ی قهسری قه جهری تاران - له
کاتیکا به سهختی نه خوش ده که وی وله ژیان هیوا براوده بسئ -
گوتوویه تی . سهیری کن چلون مهرگ و دوژمنانی به گم ده گری و
دهیان دوینئ :

ئاخرین مالی ژیا نم کونجی به ندیخانیه
هم که له بچه مهرهمی زامی دلی دیوانیه

.....

.....

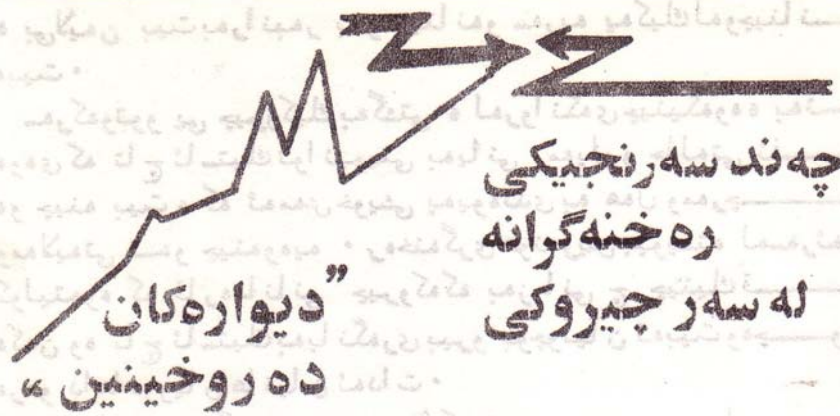
بووکی نازادیم شهوی مخوینم خهنس بوده ست و پپی
حلقه حلقه ی پیوه نم بو پلپله و له رزانه یه
گوجی دوژمن وانه زانی من به دیلی لال شم

باش بزانی کونجی زیندا نم قوتابی خانیه
بیری نازادیم له زیندا نافران تر شهیی
قوربه سه رته و دوژمنه ی هیوا ی به به ندی خانیه

.....

.....

چا وه پروانی شورشیکم عالمی رزگاریکا
میلله تم بوئه ومه بهسته کرده وه ی شیرانه یه

چهند سه رنجیکی
ره خنه گوانه
له سه ر چیروکی

”دیواره کان
ده روخینین“

له پینهنگی ژماره سی دا ه کاك حسین عبدالی چیروکیکی به ناوی
”دیواره کان ده روخینین“ پیشکه شی خوینهران کردوه
له و چیروکه دا واهاتووه که ”نجمه“ زه حمتکیشیکی دیهاتیه لسه
کوردستان ه له بیره نه بوونی مه چیورنه بیت بو شوینیک بییت که ئیمکانی
بوونی کاری لبییت ه رووه و تاران ته که ویتهری ههر چونیک بییت له
گهل کومه لیک له کریکاران یه کتره به بیننه وه له گوندیک بو کساری
جانه سازی ه له بیره سهختی کاروکه می کری وزوری سه عاتی کسار ه
مه چیور به مبارزه کردن ئه بین له نژی خاوهن کاره وه مبارزه که یسان
به رویشان له سه ر کاردوایی دیت ه پاش وه رگرتنی ته وای کریمی ئه و
ما وه بهی که کاریان کرد بووه

عناصری ئه م چیروکه ئیمکان به چیروک نووس ئه دات که به ره همیکی
واین له سه ر یقووسی که بتوانیت وه لامیک بییت به وگیروگرنتا نهی که
ئیمرویه ریینی به زوری یه زوری کومه لانی خه لکی گرتووه وه ری نیشان
ده رو هانده ریان بییت بو به ره و پیش بردنی مبارزه یان هه ره کیوو
باسمان کرد چیروکیک بهم عناصرانه وه ناتوانیت دور بیت لسه و
مبارزه چینه بهتی بهی که له نا و کومه لدا وجودی هه به و به ره وامه ه

وه بی لایهن بیت به را نبر بهو چینا نهو سه ریه به کیک لهو چینا نه
نه بیت .

سه رکه وتوو بی چیرو کیک به گشتی ، له روا نگه ی چینیکه وه ، به نده
به وه ی که تاچ ئاستیک توانیوتی به یانی مهیل و حاله تی نفسی
نهو چینه بیت ، که ئه ممش خویشی په یوه ندی به هل ومه رچی
کومه لایه تی نهو چینه وه یه . ره خنه گری هونه ریش پیوسته له سه رته وه
بکولیته وه که قاره مانانی چیرو که که به زمانی چ چینیک قسه
نه کن وه تاچ ئاستیک به یان گه ری بیرو بوچونیا ن نه بیت وه چوون
به ره و داها توویان ها نیان نه دات .

منیش له ره خنه گرتنی نهو چیرو که ئه مهم مه بسته ، وه له سه ر
نا وه روکی چیرو که که نه کولمه وه نه ک شیوه ی دارشتنی نه ده بی به که ی

* سه رهای نه وه ی نیمه له کورستاندا پیشینه به کی واما ن له
هونه ری کریکاری نیه ، هونه ریک که بتوانی دیدیکی روشن بدات نه
کریکاران که رزگار بوون له م وه زعه ناله باره نه کريت وه نه بیت
ببیت ، وه نیمکانی بوونی به همشتیکی واقعی هیه ، که خه ونسی
هزاران ساله ی چینه چه وساه کانه ، هونه ریک که هانده رو رینوینی
که ر بیت بو مبارزه کردن . به لی " دیواره کان ده روخینی سن " .
هنگا ویکه بو زیاند نه وه ی هونه ریکی وا ، که ده یان سال نه بیت
بنیات تراوه له لاین پیشه وانی هونه ری کریکاریه وه ، به وه ی که
گوشه به ک له نه بوونی ونه داری ویی مافی کریکاران باس نه کات ،
وه پیشانده ری مبارزه ی کریکارانیکه که بو سه ندنی دا وای خویمان
مبارزه نه کن ، وه ده رختنی به کگرتووی وها وچاره نووسی
کریکاران به دوور له جیا وازی جنسی و مللی به را نبر به یه کگرتووی
سه رما یه داران . نه مانه لایه نی به هیزی چیرو که کن .

* راسته نجمه کریکاریکی فسللی به به لام خاوه نی ته جره به یه و
له تا و کریکاراندا وه کوو ده رته که ویت نوینه ری عنصری نا گاهی به ،

وهئو ميار زهيمى كه ئه يكه ن دهورى هديه له سهركه وتنيذا، ئينجا با
 بزائين نجمه سهريه كامچينه .
 نجمه كه له مال ديتته دهره دهروجيرا نه كانيان چاويان لي كرد و
 پييان ووت ئاگات لهخوت بي - نامهمان بو بنووسه " بهلام ئهم
 ههر له خيالي دوزينه وهى كاردايه، وه قسه له گهل ههركه سيك بكات
 ههر لهم پهيوه ندهدايه، وه بويه له بهر خويه وه ئه لپت " ده بى
 كاردهس كهوى؟ خو ئه گه زوو كارم دهس نه كهوى سهگ وشوانم به
 يه كه وه دينه وه " وه با وهرى په وه يه وه بويش بي دهنگى لي ئه كات
 كه كاتى مناله كانى ئيستگى قه تاريونان خريك بوون يه كتر بخون،
 ناهه قيان ناگريت، چونكو بر سيه تى گالتهى بي نا كرى وسبه ينى
 كه گيرفانيان به تال بوو ئه مانيش ناچارن له ومانا لانه خراب تريكه ن .
 نجمه ئا ماديه ههر چونيك بيت وه له ههر كوى بيت بهس كار بكات وه
 پينج گوشه ي جيهان ئه پشكنى بهس به شوين نان دا، وه ئه گه وتوشى
 كارىكى سخته بوو ناچار به ئه بيت مل بدات به كاره كهو بمينيته وه،
 ههتا ئه وكاتهى كه هه والى بويه له شوينكه وه كه كارىكى سوكترو
 كرى زياتر ئه دهن، ئيتير چ مهچپوره له و كاره سخته دا كار بكات،
 وه له خاوهن كار ناواى كرى ئه و چهند روزى مانگه كه كار يان تينا
 كرده وه وه ريكريت، ئينجا بروات، وه باشترين كار كه ههريه كيان
 رازى بكات ئه و كار به كه كريكاريك له " كارگاي ئه كباتان " وه
 له تاران له نامه كيدا نووسيبووى " ئيمه كارى مووزايك سسازى
 مهيدانه كانى ناو كارگا ده كهين، روزانه نوساعت ونيو كارده كهين،
 كرى روزانه شمان ۶۰ تمه نه، له خانوه كانى كارگا بوژيانى خومان
 كه لك وه رده گرین " ههريه ئهم ناميه دهستا ودهستى پيى كراو بو
 نه خوينده واره كانيشيان خوينده وه وه موو دله خورپه يان پيى كهوت .
 نجمه له نا وجيهان نيك دا، ئه ژى بيجه له ئازادى كار كردن،
 ئه ويش ئه گه هه بيت، ههچ ئازادى بهكى ترى نيه، كريكاران
 هه موو سامانى جيهان بهرهم دههينن بهلام ئهمان ئه وه نده يان پى

به بریت که بتوانن کاریکن بو خاوهن کار ، به شیکی زورکم لسه
 کومل مافی شهوه یا نه هیه که تهواری سامانی بهرهم هاتوو بخه نه
 خزمهت خوبا نهوه بهلام نه مان مافی نینسانی خوشیان دابین ناکریت
 نجبه خوی بهریرس نازانی بهران بهریرم بی مافی و نابهار بریره ،
 وه کو شهوهی نه مانه بهیوهندی به چینه داراگان و روشنگران هوه به بیت
 وه شهوهی بهیوهندی به نجمه وه هیه بهس کارکردنه و شهوهیه که کاری
 ده ستهووی ، کریکارانیش بانگهواز شهکات بو شهوهی تهحه مولی
 کاری سخته بکن له بهر شهوهی ناچارن وه به ته مای شهوه بسن
 ههتا کو هه والی بوونی کاری باشیان پیچی شهگات ، وه شهگه رخا وه ن
 کاری ههستی کرد له رویشتیان بو شهوهی هینجا مبارزه بکن ن
 له نژی ، بهواتهیه کی تره نجبه نه که هه ر کریکاران بانگهواز ناکات
 بوگورانی شهم جیهانه بهلکو بانگهوازیشیان ناکات بویه کگری تووی
 و مبارزه بو باش کردنی ههمل و مهرجی کارکردن ، وه بهمه کریکاران
 شههلیت هوه بو شهوهی هه ر له ن اراتی شهوه دابن کهی کاریکه ی
 باشیان دهست شهکویت ، وه کو شهوهی شهو کاره باشه چهوسا شهوه ی
 تیا دانه بیت ، وه بههستی نجبه له مبارزه کردن له نژی سه رمایه -
 داران هه ر شهوه ندهیه که نازاد بیت بو فروشتنی هیزی کاری خوی
 وه بهم مبارزه هیش باشتیرین خزمهت شهکات به نیزامی سه رمایه ناری .
 * بوونی بهیوهندی بهرهم هینانی دیاری کراوله کومل گایه کسه ی
 واداهه نیوان دووچینی سه ره کی کومل ، شه بیته هوی شهوهی ته شیر
 له سه ریر و بوچون و عملکردی به کتر دابینین ، وه هیه کات ناتوانین
 دیواریک له بهینیان دابروست بکهین ، سه ره رای شه ممش بیرو بوچوونی
 زال له نا و کومل دابیر و بوچوونی چینی دمه لانداره ، چینی بان دهست و
 به شروهانی له مبارزه له گه ل شهم بیرو بوچوون و شیوه کاری غیر ی
 کریکاری به دایه که ته کوملی خوی به پیدا شهکات ورزگاری شه بیت
 وه کچینیکی بان دهست .

شهوه تا نجمه له نا و ماشیندا وله نیتگی قهتاره ، زیاتر په نا شه بات

بو جگه ره کيشان و خهوتن ، زياتر له تمامه باجي يهك شهكات ، وهه چ
 په يوه ندي يهك نابيني له بهيني خويي و شهربوليس و جاسوس و
 ژي-۳ بده ستانه . ههروهه نجمه سه رما يه داران وهكرو سه رما يه داران
 شهنا سبت نهك وهكرو مهو و جوديكسي نيجتماعي ، وهه پيرو بو جو و نيشيان
 هه رله خويان و نوينه راني رهسي يهك نيا ندا شهنا سبت هوه ، شهوه تا
 نجمه ريك به را نيه ربه وهی كه مهلاي ديي ، " گه دوک " باسي پيا و چاكي
 خاوهن كاروموه نديسه كان شهكات ، شهم پيي شهليت " قوربان شهيمه
 كريكارين ، كريكريتهين ، چا كه و خرا په ي خاوهن كارنا بيته نان وئا و
 بو شهيمه ، شهوش بليم شهوانه بو شهيمه قهه چاك نه بوون و قهه چاك
 نابن " بهلام كه كريكاريك نار هزايه به را نيه ربه سهختي كار ،
 وهنا چاره بيكات ، له بهر شهوهی كريكاره ، كار كردن به بهر شهی شهو
 براوه ، بهم جوړه دهست شهوات له وهی كه رزگاري به شهري شهت
 له شهسوي شهودايه ، شهبيت ههنگا وي بو ههله پينيت ، شهبينين
 نجمه بي لايه نه به را نيه ربه بهم ها و چينه ی .
 ههروهه شهبينين نجمه خوش با و هره به خاوهن كار ، هه رچه نده
 بهر پيرسي ، خاوهن كار له شهستگهي قهتا ربه كريكاريكاني ووتبو " من له
 خهچ و كريكري خانوو بي خه بهرم ، لهوي ناگادرتان ده كه يته وه " بهلام
 نجمه به را نيه ربه شو فيري ته را كتوري شير كه تي جاده سازي كه
 ههليان شهگريت بو " گه دوک " شهوا شهليت " پيم وا بو خه رجسي
 روزانه و كريكري خانومان ددهني " .
 ههروهه نجمه به دوور نيه له پيرو بو جووني ناسيوناليستي ،
 شهوه تا نجمه كه چاوي به شاخه كاني دهو ربه ري " فيروز كه شهوه " .
 شهكه ويت زور پيي جوانه ويه كسه ر پيري شاخه كاني " خهزايي " و
 " سا بلاغ " ي كه ويت هوه بهلام له " گه دوک " كه كريكاريكانه كان له
 ماشين نا شه به زن و خهلكي شه دهوريان شهتهنن و گهلي به خيره اتنيان
 دهكن ، پيري زهحه تكيثاني ديكه ي خوياني ناكه ويت هوه .
 كريكاريك له جزيره ي " قشم " هوه ، كه خهريكسي دروست كردني

هوتيله بو خاوهن كاره داواله نجمه نكات بوئه وهى كار زورريكات ،
 بوئه وهى پولى مهبيت ، له پاش تهوا و بوونى هوتيله كه ، بتوانيبست
 چند شه و يكي خوش تيا دا بهر رسته سهروماندويتى لمئى ده رجيت ، له
 كاتيكدا واپيويست نكات كه يه كتر با نكه واز بكن بو مبارزه كردن
 بپوسه ندى تهوا وى مافى خويان كه شه و يش بده ست هينانى تهوا وى
 سامانى كومه له كه خويان بهرهم يان هينا وه ووه رگرتنى
 ده سلاتى سياسى كه خويان نوينه رى زور بهى هم ره زورى كومه لى ،
 تهوا وى حق و حيا بى كريكاران هه ر شه مهيه ، نك سهندنى كرى بى
 چند روزيك ره كو و شه وى كه نجمه پى رازى به .

سه رمايه سهرمايه داران هه ر شه وه نده زيند وه وه كار دا يه و زياد
 نكات ، كه كريكاران كار بكن ، وه به كار نه كردنى كريكاران
 تهوا وى بهرهم هينانى كومه لايه تى شه و ستيت ، وه هه مو وه هـ
 بنه رتى كريكاران له وه دا يه ، نك له رووخانده نى ژوررى خاوه ن
 كار ، كه شه و يش به شيكه له سه رمايه و كريكاران خويان بهرهم ميان
 هينا وه وه له سا يه يه بپوه ندى به كى بهرهم هينانى وادايه كه
 ئيستا له ژير ده سلاتى سه رمايه داران دا يه ، شه و جو و لانه شه وه
 كريكارى به بو وه رگرتنى كرى شه و چند روزه ، له ديديكه وه سه ر
 چا وه شه گريت كه بيگان هيه به عيلمى رزگارى به خشى كريكاران .

حسن عليپور - ۱۹۸۶/۲/۱۳

هـ ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

دلی گه لا

به یادی گیانی پاکی شهیدان بازارم وگه لاییز
ژن ومیردی پیشمه رگهی کومه له

دلی گه لا
له گول تا لا

که گولیان کوشت
گه لا شیان خوین روژت .

x
روژی گه لا

به شنه جوولا
رووی کرده گول

- لیم مه که سل

• لسه ره به ندگهی دلم شینی

دو کئی له پیته ، له بت روچی
دلم ده دالینی خوینی .

گول له دله وه هستی کرد

به بزوتنه وهی نهرم و ورد

وه ک بهر بهرامی لی وهری

په ره به کی دایه بهری

پوی بهری بو گه لا برد

گهر ته تهوڻي بي نژمن بي
 ياله جاوي رقي ون بي
 بهرد بهو كه وتوو
 له ناخي رهي نا خه وتوو
 نه گورښي نه نژمني
 نه ژيانې نه مردني
 گهرش روڼه ي خوروش نه بي
 نه به نژمن نه به مهرگ، په روښ نه بي

گهر ته تهوڻي بي
 ياله جاوي رقي ون بي

گهر ته تهوڻي بي
 ياله جاوي رقي ون بي
 بهرد بهو كه وتوو
 له ناخي رهي نا خه وتوو

*
 گول و گه لا به بزووتن

ليک جووتن

ته وسا له نژ

بزووتن کوڙي بههره مژ

ره گيان به ريگه گوږيه وه

تا که ي نه مدگ

به بنج و ره گ

هه گوران

که دورانه

دهبا هينده ژينمان بگوږي

نژمنان به سه شوږيه وه

سه دي نيژرا بي له گوږي

گوران و گه ران

بو گوږينه و گوران

*

جا گه لا و گول

فريو له چل

گهر ته تهوڻي بي
 ياله جاوي رقي ون بي
 بهرد بهو كه وتوو
 له ناخي رهي نا خه وتوو
 نه گورښي نه نژمني
 نه ژيانې نه مردني
 گهرش روڼه ي خوروش نه بي
 نه به نژمن نه به مهرگ، په روښ نه بي
 *
 گول و گه لا به بزووتن
 ليک جووتن
 ته وسا له نژ
 بزووتن کوڙي بههره مژ
 ره گيان به ريگه گوږيه وه
 تا که ي نه مدگ
 به بنج و ره گ
 هه گوران
 که دورانه
 دهبا هينده ژينمان بگوږي
 نژمنان به سه شوږيه وه
 سه دي نيژرا بي له گوږي
 گوران و گه ران
 بو گوږينه و گوران
 *
 جا گه لا و گول
 فريو له چل

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود
چون که در آن روز
کمالی را نگاه می نمود

بوهینانی به خنده روی
بیرونه پدوی
له نیو ناسمانی خدباتا
له نیو هذاران ئمستیره
پیشمه رگانه ی ئم و هلاشا
ئدوبوه بارام ئم گه لاویژ
دوو ئمستیره

نه تیره به رزو بشوودریژ
شنه ی سروه و هونده ی ومشتیان
له م جیهانه ه وهك به ههشتیان
به مئشك به دل

به سۆزی گیان
ههست بئێ ئه کرد
کامه به رامه به دیاری
له به هاری شاری بزگاری
کردیانه کۆش

خۆش بئێ سهرخۆش
بۆ چهوساوه ی کلاریان ئه برد

خاوه فریوی بوه گولله بهك
دهرچوو له چهك
هات و دلی گوللی سمی
خوین بوو به ههور

ببوو به باران
تهنی گه لا
سووری ونوقمی

x

باسکي گهلا بوه ناره تهره
تهره گولي لئ واکتا

نه نوې پتهو
هنگاوي تهره ،

به تهره وه

به تهره هيشتا گهره وه

به ره و کوشی تامانچ خوشا

*

گهلا نه مجار به خويني گول

نالیه کی سووری سوور بوو

رینگای نه بری

نه رست نه بوو

رینگا دوور بوو

به ره و ژووو بوو

به سهو باسکي ياله و يالا

چقلى چاوى نون - نالا

نه چوو نه چوو

تهره گولي لهسه دمس بوو

*

گهره هراز بوو

گهره قه دبال بوو

به فری شاخ بوو

لالهی باخ بوو

به خوينی نال

سه لال سه لال

*

[Faint handwritten notes in Pashto script, mostly illegible due to fading and bleed-through.]

دلی گه لا

له گول تالا

که گولیان کوژت

گه لاشیان خوین روت

نارمنك

*

بوو به سالی

گه لا گه زار

گولی گیترا

له سه ریالی بو سه ریالی

نیشانی دا به چوار وه رزه

به ناسمان و ته ستیره کان

به حی گیان و جیانی به رزه

ببوو چه بزر

که وتبوو بهر

سواره ی گوی

پیشمه رگش گش

له پشته سر

نهم ساله وه ، نهم ساته وه

به ره و شوینی بار هاته وه

که گول بهر گولله که وتبوو

کاتی پیشمه رگه کان گه بشتن

گه لا له بال گول خوتبوو

کات نهو کات بوو کات

چی نهو چی بوو

به لام تنهی گول گولله به ک

تنهی گه لا سه دی لی بوو

مستدرک

مندا نیکه

سهری کردو ته سهر رانی
هه ورینکی چو

به هزار زار

قوم قوم به فری لی نه مزی

x

کچیکه شوخ

لارو و مهت سوور
له نیو حه ریری گزنگی به ریه یا نا
خه وی ناز بردوویه ته وه

x

بمش - مهینه تیککی رووگرزه

قالی ژینی له میژه تال
شانی ره وه زی دا وه ته
به ر تیشکی نا ورینگا وی
خوری روژی چلهی ها وین

x

ئینسا نیکه

به خیرکراو

به کووت و به ندی سه ده هزار ههزار ساله ی

بهرد و ته لان ه

له که لله ی به ردینی نا، ته م

به ژاره ی چارانی کاره .

که مانگ

به له ميکي سبي خنجيلانه ي
 سهر دهرياي يه شمي تاسمانه
 زه ويش ، سبي پوشي به فراه
 وهك مرواري
 له بن قوولايي يه شميني شه دهرياه
 بريسکه بريسکه ،
 به نوميدى روژ بوونه وه
 مانگ و شمستيره دهدونتي *

که تاريکي

نهنگوسته - چاوه
 شنه ي با و نه رمه باران
 به گوئي گول و گيای داوينا نه جريپينن ؛
 به هار ، به هار ،
 گول
 ده که ونه سه ما و تاوازو گوراني ؛
 به يان ، به يان *

ژني هورهو

دايکي زه وه زو گولاله و
 باوکی کانی و سيلای خوژی به هاران *

ههلوپه که

بالي تا ماده ي فرينه و
 ههلو نيشقوه
 بهم شه و گاره

یوم روزگاره

سهری دسوی

له سینگى بهرینی ئاسمان

x

یههاری جوان

تقانی جوان

پیزی جوان و هاوینی

"ئاسنگهران"

ربوارا

زستانی ۱۳۶۴

شیعرمان بوینیرن

شیعری خوتان یان شیعری شاعیرانی تر.

نامه کانتان ، نهزهرو پیشنیاروره خنه کانتان یارمه تی مان دهکا

که "پیشهنگ" ههرچی دهوله مهندتروپارا وتر بهره و پیش بهرین .

له کوی ووه بوکوی

شعيريك به شوين مهرگي هيمن دا

له سهر کيلى گلکويهک چي بنووسن؟! **هه!** ان ۱۰ شلپين " زويه لک و ما
 بنووسن: هيمن ۶
 نه و شاعيره گفتم خوښه کهى ۶
 له گهره مې " رقى پيرقز" دا
 " نه ده توا وه " و
 " به گز جه لاده کهى" دا ده چوره
 ليه جه مسهرى توولهر يى ته مهنى تووشيا
 سهرى ناخست!
 تا کوو جه لاده ۶ نهک به قه مچى!
 به ساتور با به گهر دنيا و
 تهر مې توا وه
 له نا و باغچه ي رهنگا و رهنگي شيعره کا نيا
 هه! بوا سق!!
 له سهر کيلى گلکويه کهت چي بنووسن؟!
 بنووسن: هيمن ۶
 نه و چووتياره نه بهزه کهى
 له کيشه ي " ناروق و تين " دا
 " له شان و با هوى خوې پا دى
 هه لگري نالاي نازا دى "

له هه ورا زینکی هه لڊیرا

ره شه با یهك

دای له ئالایه کە ی دەستی و

هه تیتۆله ی

کورد به سهه پۆیه ی دارینکا

یان لیواری روبارینکا!

له سهه کێلی گلکۆیه کە ت چی بنووین؟!؟

بنووین : سێسن

ئهو شاعیری " زیك و زا کوون "

ئهو پێشهر گه ی

له سهه و بهازی خه با تیا

که تئو کلۆی پاده مالی و

کۆسپی ده کورد " هه پروون هه پروون "!

که وتو نا و وهما " چالوو " ی

" ئاسۆی پروون " ی تهوا و لیل بوو

نه گه ییه " ترویکی بزگار بوون " !!

له سهه کێلی گلکۆیه کە ت چی بنووین؟!؟

....

ههزار خۆزگه!

لهو رفۆزه وه

رچه ی ژینت به ره و نزمی شوپ ده بووه

گۆیه هه لکه ن خۆی ته گنھا ندبا و

لونا و " بداخ سولتان " هه کە ی مه با دا

جیی بو گوت بای!

تا له م سالانه ی دوایی دا

وهك تا وه بارانی نا وهخت

به سهر گه زوی شیعره کانتا نه باری بای!

* * *

لغوه

دهی شاعیره دلگرمه کهی

که سهرده میک ،

لات کسری بوو که پیټ بلین :

تو " گوره پانی هه لگودی " یا " لووتکه و دوندی قه ندیلی "!

پیټ نزمی بوو

" ژوان و شهیدا و دلداری و

پازو نیازی به دیلی "!

دهوا نیستا

به جیتی شهوه

شقهی بالی هه لوی یادت

شقلی هه هه بشه مزینتی!

مهلی یادت

بایه قوشه و

له سهر لاشهی شه ستونده کی

" هه واری خالی " ده خوینتی!

۱۳۹۰/۵/۱۱

احمد بازگر

تی بیټی :

— هه موو شه و شانیهی که لهنا و گیومه " دان ه له شیعره کانی

هیمن (رقی بیروزه ناروق و تین ه تروپکی بزگاری ه شهمن

چیم ه شهنگه بیری) وه رگیراون .

(۱) "بداخ سولتان ناوی گورستانی مها باده

(۲) "هه واری خالی ناوی نامیلکه به کی هیمن ه که چند به ره ه

ته ده بی و کورته چیروکی تیدا به .

هاوری

رومانی ...

...

دسته و نه ز نو دانیش تبروم

چا و هری بووم

گهلای پایز به سهو مدا هه لبوهری

وام نه ز انیی تارما ییه

به رامبهرم که هات دانیش

قیار بوو شه کت و مان دوو بوو

بو به بیم ووت

زولفی ئالوسکا و بی زه ردت

ئاسوی بیوم روشن ده کات

چه کی شانت

شه بقیه ی سهوت

نه سته ره ی سووری سهو کللو

سهو سیالیزی سهو تغه ننگ

زور چاک راستیم نیشان ده دات

له نیسته وه

هوش و بیوم به تنه نا تو ی

تا که موویه ک بی ریگه که م

بینینی تو

شه قامی پان نروست ده کات

وزگار - ۱۹۸۴

چەند ھەوالی ھونەری

بەشدارى کردنى "کانوون" لە مەراسیمی بەکی ئەیاردا .

کانوونی ھونەر و ئەدەبیاتی کۆریکاری کۆرستان ، لە مەراسیمێکدا کە بۆریزگرتن لە یەکێکی ئەیار ، رۆژی چیهانی چینی کۆریکار لە یەکێک لە مەترە مەزگەزی یەکێکی کۆمەڵە پیکارێکی ها تێبوو ، بەشدارى کرد .

لہو مہرا سیمہدا ، دوو شیعر پیشکش کرا ۔ " سہ سالا مہدئہ یار " لہ لایہن ریبوارہ وہ و " من وتو " لہ لایہن تہ محمد ببا زگر وہہ کوری موسیقائی بانگہواز سرودیک و دوو گورانی پیشکش کسرد ۔ سروددی " چیدی رووت ورہ جال نا بین " لہ شیعرہ کانی " ہا پئہ " شاعیری تہ لمانی - وہ رگہرا وہہ کوردی - بہ تاوا زودہ نگہ " کالی " گورانی " گہ لیک جوان بوو " لہ شیعرہ کانی " دیلان " بہ دہنگ و تاوازی نہ جمہی غولامی ، گورانی نالہی من و شمشالی تو " لہ شیعرہ کانی " نہ کہ روز " بہ تاوا زودہ نگہ " ابوبکری محمدی " ۔

کوری شانوی کانوون ، شانوگہری " دہست فروش " ی بہ شیوہی پانتومیم ہینا یہ سہر شانو کہ دیمہ نیک بوولہ خہ بات وتیکوشانی زہمہ تکیشان بہرا نہر بہ سہریا زگیری وسہر کوتی رژیم ۔ تہم بہرہ مہہ حاصلی تیکوشانی تیکرای کوری شانوبوو کہ " محمد امین مہاجر " کارگہردانی و دہوری تہوہلی پی بوو ۔ ہر وہا تا بلوہ کی شانوگہری سہبارت بہ یہ کی تہیا ریرہ مہ میکی جوانی " ما بیبری محمدی " بوو ۔

شایانی باسہ کہ کانوونی فیرکردنی لاوان بہا وکارسی کانوونی ہوندر دوو شانوگہری کورت و دوو گورانی و سرودیک ہینا بہ سہر شانو ۔

یہ کہ مین شانوگہری " من شورشم ناوی ہلووژم دہوی نووسراوی " یولما زگوانی " بوو ۔

دووہ مین شانوگہری " کہرونہ خوش " نووسراوی " رووناک " یہ کیک لہ لاوانی کانوون ، کہ بہ کارگہردانی " زگار علی پناہ " ہاتنہ سہر شانو ۔

کوری سروددی کانوونی لاوان سروددی " نازادی ، بہرا بہری حکوومہتی کارگہری " پیشکش کردہ شیعرہ تہم سرودہ " ریبوار " دای ناوہ و " فریجری فزاری " تاوازی لہ سہردا ناوہ و کورہ کسری ریبہری کردوہ ۔

نتی سرودی نژادی، به رابری، مملو و منتهی کارگسری

Tempo Marc'h

Song

D.C.

ژاږادې ، بهرا بهرې ، حكوومهتي كارگهري

دهر به دهرې وړه نج ومه نعت ، سر كوت ستم و برسپه تي
 له تا قه تا نيه ، نيه ، نهی ها و زنجیران و هخته تي *
 تا كې دنيا ي پتجه وانه له جياتي پتي لسه رسه رتي ؟
 و هخته تي ژیره و ژور و ریت و نیمه ی ژیر د هستی سر وهر رتی .
 كویله زنجیری ده بسینتی ، خیزبی وشپاری ژا بهری
 بوژا زادي بهرا بهرې ، حكوومهتي كارگهري
 جي نيمعت و بهر هم هه بهه جي كا نكاي خیر و خوشی بهه
 تاله جنگی سوو دپه رستي تالانكهری فایده ی جي به ؟
 دهسكو تا كه پښ تالانكهران هه مووی پتي به مولكي هه موون
 ژاږادو بهرا بهر پښين * بهخته ره رتي نه وهی شینسان .
 كویله زنجیری ده بسینتی ، خیزبی وشپاری ژا بهری .
 بوژا زادي ، بهرا بهرې ، حكوومهتي كارگهري .
 زنجیری هه زاران ساله ، ده پجری و حوكمی به تاله .
 روژيكي والهمیژ وودا ، نه وروزی نوی و سهری ساله .
 بیوه كه م جارجه وسا وه كان ده پښ به ژا بهرې جیپان .
 هه تا وی گمش هه تا هه تا ، تیشك دا و پژی بوئینسان .
 كویله زنجیری ده بسینتی ، خیزبی وشپاری ژا بهری .
 بوژا زادي ، بهرا بهرې ، حكوومهتي كارگهري .

دوگورانی تری کا نوونی لاوان ، فولکلوری گیلہ کی " ٹای لہ پلی " و فولکلوری کوردی " چوارفہ سل خوشہ " ، کہوتنہ بدرسہ رنج و پیغوازی گہرمی تہ ما شا گہران •

۱۵ ی مانگی جوزہردان (خردان) شانوگہری "یاخی لہستم" لہ
 مہراسیمیکی چہکنا ریوونی پیشمہرگہکانی کومہلہدالہ نامووزشگای
 مہرکزی ہاتسہرشانو • کارگہردانی ٹہم شانویہ " ریبوارعومہری " بوو •

۲۱ ی جوزہردان مہراسیمی روژی پیشمہرگی کومہلہلہ یہکیک
 لہ مقہرہ مہرکزی یہکانی کومہلہ وہہروہا لہ متہری نا وجہی سردہشت
 بہبہشداری کوری موسیقای بانگہواز گہرم وگورتیریوو •

۲۰/۴/۶۴ لہ لایہن کا نوونہوہ قسہوباسیک لہ سہر " چیسروک
 نووسین ودهوری لہ کومہلایہتی کردنہوہی ٹا مانچہکانماندا " کرا.

پہلے لہ آہرنج لہ قسہوہ " اہ پستہرت

۶۵/۴/۲۲ له یه کیک له مقهره مەرکەزی یه کانی کومه له و ۴/۲۳/ ۶۵/ ۴/۲۲
 له ئا مووزشگای مەرکەزی پيشمه رگا یه تی کومه له ، شانوگه ری "دایه -
 گولی" له لایهن کۆری شانوی کا نوونه وه ها ته سه رشا نوو پيشه وازی
 شایانی لی کرا .

شانوفا مهی شه ؟ شانوگه ری یه " رزگاری علی پناه نووسیویه تی
 وکارگه ردانی " محمدا مین ماجر " وده ورگیرانی ها وری یانی کوری
 شانو به تا بیته " ویداره زایی " گیانی شانوی به به ردا کرده .

به یونه ی زوربوونی نووسرا وه کانی شه ژماره یه وه ،
 دریه ی باسی " چه ندیمه نیک له هونه ر له کوردستانی
 شورشگیردا " ده خهینه ژماره ی داها توو .

ها وری "علی کتابی" له نامه یهك دا كه بسوی نار دووین پیشنیاری کرده که "پیشهنگ" بهرهمی بهزاراوی کرمانجی ژوروروش تیدابی • له وهلامی هم ها وری خو شه ویسته دا ده لیلین تیمه هولمان شه ویه پیشهنگ هه رچی بونا وه روک تره هه مه با بهت تر و هه مه لایه نه تیری و هه ست و خواستی جه ما وه ریکی هه رچی بهرینتیری جه وساو ان و زورلیکرا وانی گه لی کورد تیدار هنگ بداتوه • بسو شه مش چا وه ریی یارمته تی خوینهران و نووسهران وه ونه رمه ندا نی شور شگیروبه ده ریه ستین که شان بده نه ژیر هم شه رکه وه هه ست بده نه ژیر یالی پیشهنگ •

ها وری "محمد - ن" له گه ل نامه که ی دا زماره یهك کتیب و نووسرا وه ی به نرضی بو کتیب خته ی "پیشهنگ" نار دوه وه هه روه ها یارمته تی مالی بونا ردووین • ویرای سیاسی گهرم چا وه ریی په یوه ندی بهر ده و امین •

ها وری "رمشاد مسته فاسولتانی" وه رگیر دراوی جه ند کورتیعیری "برتولد برشت" بی بونا ردووین • ویرای سیاس شه والیر ده دا یه کیک له و شیعرانه ده خه یه بهر چا وی خوینهر • نالین : شه وکاته ی که لقی وپویی دا رگوبز به سروه ی با ده شه کا یه وه • ده لیلین : شه وکاته ی که فریوکار یه کریکارانی سه رکوت کرد •

نالین : ئەو کاتەى که منداڵ خڕ بەردىكى هاويشتەشەپولى تيزرەوى دەريا ؛

دەلین : ئەو کاتەى ئاگرى شەرى جيهان گريان هەلدە گرياند .

نالین : ئەو کاتەى که ژنيك هەنگاوى نايە نيو ژوورە کە .

دەلین : ئەو کاتەى کەزل هيزەکان نژی کريکاران بەگگرتووبوون .

سەرناج ؛

نالین : سەردەمىكى رەش وتا ريك وناخوش بوو .

بەلکوو دەلین : بوجى شاعيرەکانى ئەو سەردەمە گپ و بسى دەنگ

نا نيشتبوون .

مەرەها ئەم خۆشەويستانەش بەرھەميا ن بونا ر دووين . وپىراى

ئەوەى بەگەرمى دەستى ها وکارى يان دەگوشين و سىاسى هەستى

ئەلسوزا نەيان دەکەين ، داواى لىبووردن نيشان لى دەکەين کى

نەمانتوانى بەرھەمەکانيان لە پيشەنگ دا چاپ بکەين . بەداخووە

سەجالى ئەوئى نيه ليوەدا راي خومان بە وردى لە سەرھەرکام لى

بەرھەمەکان دەريسين و لاينەنى بەهيز و لاوازيان دەست نيشان بکەين .

وھامى کورت و سەرى بى ش رەنگە بوھيچ کام لە خاوەنانى

بەرھەمەکان بەکەلک نەبى و هيچيان لى دەست نەکەوى .

ئىبەھەول دەدەين ژمارە بەک لەو بەرھەمانە - بەئىمروچيروکەوہ -

کە بە بجزترن و تام و چيزى ھونەرى يان لى دەکرى وەک زنجيرە بەک

بلا و بکەينەوہ وە ئەمە بە باشترين ريگا دەزانين بوئەوہى ھەر

بەرھەمىک ئوخى خوى لای خوینەزى وشيار بدوزیتەوہ .

کاک و بپوار - ع - کورته چيروکىک بەناوى " وينەى شەوئى " و

چەند رەخنەو پيشنيارکە لە بەرچاويان دەگريين .

کاک " سەرکەوت " لەنا وچەى مەريوان - بپرەوہەرى جەولە بەکسى

پيشەرگانە .

کاک " حوسين شەبەق " دووکورته چيروک بە فارسي بەکيان بە

ناوی " برادرکردمن اسلام حامی توست " وئەوی تریان بەناوی
 " جبهه کوبت است " ، هەرۆهەا پارچه شیعرێک " بوعبداللەبەنیو
 کاک " نادر شا یگان " رەخنە لە پوستەریک .

خوینەرێکی خوشەویست بەناوی " باوکی شووشە " دوو کورتە
 چیرۆکی بوناردووبین بەکیان بەناوی " بەکیەتی " وئەوی تریان بە
 ناوی " تاوان " هەرۆهەا شیعرێکیش بەناوی " کریکارین " .
 کاک " بزگار " سێ پارچه شیعر بەکیان بەناوی " هاورێ " کە لەم
 ژمارەییە پێشەنگدا چاپ کراوە و ئەوی تریە ناوی تۆوی بەکسانی
 دە چینی " سبەم " مانگرتن " ،

کاک " پویا " شیعرێکی فارسی بی ناو نیشان
 کاک " قاندرزا کاو " دوو پارچه شیعر " بەکیان بەناوی " بانگەوازی
 بەش مەینەتان " و ئەوی دیکە " بۆ پێشەنگ " .

کاک " بزگار علی پناه " سێ چیرۆک و کورتە چیرۆک بەم ناوان
 " سەخناخ " ، " جەمیل " و ئەوی دیکە بە ناخەوێنا و نیشانی نیە .
 کاک " حوسین دەشتی " نووسراویکی فارسی کە ناو نیشانی بـ
 دیاری نەکردووە .

کاک " لطیف " دوو پارچه شیعرێ فارسی بەکیان بەناوی " انتظار " و
 ئەوی تری بی ناو نیشان . کە " انتظار " لەم ژمارەدا چاپ دەبی .
 کاک " ئەحمەد بێ باک " پارچه شیعرێک بەناوی " روو وئاسو " لەگەڵ
 چەند رەخنەو پێشنیاری بەنرخ کە لە بەرچاویان دەگرین .

کاک " نونز " دوو پارچه شیعرێ فارسی بەم ناوانە : " فراخوان " و
 " بانقلاب " .

کاک " هیمن قەرەوەیی " شیعرێک بەناوی " بەستەنی نەبەز " پێشتریش
 کۆمەڵە شیعرێکی کاک هیمن مان بە دەست گەیشتووە .
 هیوا یان لە داها تۆودا مەجالێ بلا و کردنەوێ هەمووی یان چەند
 شیعرێکیمان دەست بکەوی .

كاك " كاوه " شيعريك به‌نا وی " من ناوازی بانگه‌وازی ژيانا سه‌وه‌م
كه شيعری " راستگو " به وشيعریکی تریه‌نا وی " به‌مه‌رجيك " كه‌هسی
خوبه‌تی .

خوينه‌ريك به‌نا وی " ن - ده‌سفروش " دووبارچه شيعریه نساوی
" ناشتی مه‌حاله له‌گهل تو " و " نه‌بارچی به " .
خوينه‌ری خوبه‌ويست " سه‌عاده‌ت " له‌نا وجهی مه‌ها بان چيروکيکی
فارسی به‌نا وی " کاروان مادر راه " .

به‌شيك له‌نامه‌ی خوينه‌ريك

سه‌باره‌ت به . شانونا مه‌ی " یاخی له‌ستم " نووسراوی " ريبوار " .
پيشه‌نگ ۲ .

" نووسراوه‌كه‌ی كاك ريبوار به‌نا وی " یاخی له‌ستم " نه‌گه‌رچسی
هه‌نديك لایه‌نی به هیزی هه‌یه به‌لام له‌باری سیاسی یه‌وه زور لاوازو
زه‌ینی و غه‌یره واقعی به . ربالیسته‌گانى سه‌ده‌ی نوزه هه‌م زور له‌هه
جوانترو قولتر وینه‌ی ژيانی کومه‌لانی خه‌لکیان به‌رچا وخته‌وه . چینی
کریکارو کومونیسته‌گان له مه‌یدانی هونه‌ردا جوریکی تریه‌مه‌سه‌له‌که
ده‌جن . هه‌رته‌نیا به‌رچا وخته‌نی ژيانی مه‌ینه‌ت باری جه‌ما وه‌ری چینی
کریکارو ، زورتر شخی شو چین وتویژانه‌یه که خویان له‌م ژيانا سه
دورن و ته‌نا نه‌ت ناتوانن بزنانن چونه . ناتوانن هه‌ستی پی بکه‌ن
وبیچیژن . ره‌گ و ریشه واقعی به‌گانی ته‌م ژيانا سه‌رچساوه‌ی ،
مه‌ینه‌ته‌گانی ژيانی جه‌ما وه‌ره ، ریگای گورینی ، نه‌وخته‌ی که ده‌بسی

له جیگای دابندری ، هیزه بزوینده گانی و ۰۰۰ شهوشتانن کسه
ریالیزمی سوسیا لیستی ده بی روی سهرنجیان تی بگا . له ونوسراوه یهنا
کسه کان غهیره واقعین له جیهانی شه مروی نیمه نا (له کورستان شه
جوړه کسانه ههرنین . بو نمونه گامه تازه پیشمه رگه نا و اوریا و
تی گه یشتوووه و روانینیکی نا و همه لایه نهی هه به و خاوه نی ده لیل و
استدلا لاتی بهم جوړه قایم و بته و ته نا نه تی هینه ره ، بیان بو
نمونه شه گهر سه رما یه داری سه رچا وهی فه خایه - که وایه - کام
سرما یه دار

سه رما یه دار له شوینی کار وه راسته و خو ژنان ده نیریته جه رگه ی
فاحیسه خانه ؟ نا یا شه سا کار کردنه وهی مه سه له که و غه یسه
واقیعی بوونی نا کته ره کان نیه ؟ بیان با وکی شه کچه ی که تازه
ها توه بو پیشمه رگه یه تی و له سه ره تاره سه کان ی به ته سه و او ی
ره نگدا نه وهی فه رهنگی بی مافی ژنانه ، نا وازوو بییری خه وی
ده گوری ؟

له نامه ی " محمد خاکی "

۱ - ...
۲ - ...
۳ - ...
۴ - ...
۵ - ...
۶ - ...
۷ - ...

بو " پیشهنگ " نامه بنووسن .
له په یوه ندله گهل " پیشهنگ " دا و بو ههرچی رازا وه ترکردنی
شه گو قاره هه ره خنه و پیشنیارو بیرو رایه کتان هه به بومان
بنووسن .

ها وری نهجهمی غولامی نهواریکي تازه له گورانی په کانی خوی
 بللو کړدوه تهوه • هم نهواره له مانگي رابور دووندا تومار کراوه و
 گوزانی په کانی نه مانن •

رنگ له شمس = زوجه لوما

ثا واز	شیر	
نهجه	همه عه زیز	۱ - به هاری جوانی
فولکلور	فولکلور	۲ - هه لاه کویستان
نهجه	ریبوار	۳ - شیرین ته دوی
نهجه	گوران	۴ - شاهنگی له ناروان گوران

فولکلور	شهریف	۱ - هه لاه وه ره
نهجه	صالح دیلان	۲ - گه لیک جوان بوو
نهجه	همه عه زیز	۳ - به سته دیلدار
نهجه	گوران	۴ - بوبلیل

به هیوا ی بهر همی زیبا تره و گشتی ما وری نهجه

یارمہتی مالی ہو پیشہنگ

تائستہ نام ماوری بانہ بہناردنی یارمہتی مالی یاریدہ ی
دہرچوونی " پیشہنگ " یان ناوہ

یارمہتی بہکہ

یاوی یارمہتی دہر

تمہن	یارمہتی بہکہ	یاوی یارمہتی دہر
۷۱۵	حوسین ویرادہ رانی قہندیل	
" ۱۶۵	ج • میرزایی	
" ۱۱۰	قادر • پ	
" ۵۵	خدر • س	
" ۵۵۰	باوکی شووشہ	
" ۲۷۵	ثاوات • م	
" ۵۰	شہریف • س	
" ۵۰	حاجی • ن	
" ۵۰	ع • نیبراہیمی	
" ۱۰۰	ھیوا	
" ۱۱۰	سالح • م	
" ۱۱۰	رہوا	
" ۵۵	موحہ محمد • ح • پ	
" ۳۵۰	حوسین • ع	
" ۳۰۰	فاطمہ • م	
" ۲۷۵۰	موحہ محمد • ن	
" ۱۱۰۰	موحہ محمد • ح	

بز طلائی و آرزوی شهر خوشبختی

بیژن

در یکی از گوشه‌های صحنه راوی نشسته است، با یک ضرب یا دایره زنگی که گاه در طول نمایش از آن استفاده میکنند. راوی به ارتباط صحنه‌ها با یکدیگر و با تماشاچی کمک میکند.

چند بچه در سنین متفاوت در صحنه مشغول بازی هستند. یک سکوی دایره‌ای یا یک دایره در وسط صحنه است که همان استفاده‌هایی را دارد که سکوی تفریح دارد. از آن برای زمانها و مکانهای مختلف استفاده میشود، بازیگران در قسمت‌های مختلف نمایش روی سکوی اطراف آن بازی میکنند. در نمایش ما نیز از سکوی دایره بعنوان کوچه، بازار، قهوه‌خانه و... استفاده میشود. حرکت در اطراف سکوی بیشتر برای گذشت زمان و مکان و القاء این تغییریه تماشاچی استفاده میشود. بچه‌ها در صحنه مشغول بازی هستند.

راوی: خانومها و آقایون، شبتون بخیره، برای دیدن نمایش ما شب ما خوش او مدین، امشب مثل خیلی شبای دیگه براتون یه قصه

میگیم نمایش امشب مانمایش قصه بزطلا و شهر خوشبختیه و داستان بزطلائی افسانه‌ای رو حتما شنیده‌اید همون بزئی که همه‌چیز طلا بود یه بزطلا، دندون طلا، سم طلا، پشمی مثل نخ طلا و میدونم که این بز و ندیدین. اما حتما از پدر و مادر تون یا شایدم از بزرگترا شنیدین که در زمونای خیلی قدیم، توشهرای خیلی دوریه همجی بزئی بوده، شایدم نبوده، اما میگن که بوده. اجازه بدین امشب شروع داستان روا ز زبون یکی از قهرمونای داستان بشنفیم که خودش توجریان بوده و از نزدیک با قصه ما آشناست (بر میگردد و یکی از بچه‌ها را صدامی زنده، بچه جلو می‌آید. بقیه دور سکومی نشینند) بیا پسر جون، بیا اینجا، تماشا چیا منتظرن.

پسر: راستش منم خودم یه همجی بزئی رو ندیدم اما شنیدم که میگن بوده من اونوقت نمی دونستم، اما حالا فکر میکنم اگه بوده پس چرا همه مردم اونوقت خوشبخت نبودن ولی بهر حال قصه گوا میگن که هر کسی که همچین بزئی داشته خیلی خوشبخت بوده، نه فقط خودش بلکه فک و فامیلاش و نه فقط او و بلکه همه مردم دونیا رو میتونسته خوشبخت کنه. اونوقت هر کسی که صاحب بز بوده میتونسته بره خواستگاری دخترای ننه دریا، اونم با نست و دل - بازی، با کلی رقصیدن و خوشحالی دختر شو میداده به صاحب بزطلا، یا اگه صاحب بز زن بوده میتونسته، بچه‌هاشو، شهر شو و هر کسی رو که دلش میخواست خوشبخت و پولدار بکنه. (کمی سکوت) داستان ما م داستان همون بزطلائییه، یه بزطلا عیسن همون که تو داستانا میگن. ما بز رو ندیدیم ولی کسایی بودن که میگفتن، اونودیدن و حتی مال خودشون بوده مثل هممون بیومرد (کمی سکوت) از اونوقت تا حالا سالها میگذرد، اما من زیاد بزرگ ندیدم، حالا توشهر شما زندگی میکنم، همسایه شما شایدم برادر یا دوستون باشم. حالا دیگه خلیبا این داستان رو میدونن و من سرگذشت خودم رو برایشون گفتم و حالا م بران شما میگم.

شاید شما بخواین دنبال شهرخوشبختی برین • شاید بگید تو که رفتی چرا نموندی و هیچکس نمی تونه به تنهایی اونجا بره و یا شهرخوشبختی رو بسازه، بایستی همه با هم رفت مثل اون سیمرخ داشتیم میگفتم داستان از اون روزی شروع شد که ما تو کوچه بسازی میکردیم و اون پیرمرد اومد همه بچه ها بودن، من که پدروم برای مردم کار میکرد • دخترخونه همسایه ما که تازه زده اومده بودن و پسرقال سرکوچه مون • نست بر قضا اون روز دختر و پسر حاجی تقی بزازم که خیلی ثروتمند بودن با لاثرا از کوچه ما توی یه باغ بزرگ خونه داشتن اومده بودن و با ما همبازی شده بودن • بقیه داستان رو خودتون ببینید •

بله گفتیم در این بازی

(پسر یه صحنه بر میگرد و با بچه ها همبازی میشود • مدتی بسازی میکنند • صدایی از دور میاید • صدا نزدیک میشود • پیرمردی در حالیکه به سرش میزند وارد میشود • حاج و واج و گریان و کمی گنج است • خواب آلود مینماید • انگار از یک خواب سنگین بیدار شده) •

پیرمرد : آیی بزم و بزم • بزم گمشده • وای بزم مردم بدانم برسید • (بچه ها دورش جمع میشوند) وای بزم • بزموز دیدن • بزموز دیدن • مردم بدانم برسید • آهای بچه ها (بالحنی آرامتر) بچه های خوب شما بزموندیدین ؟

پادشاه
آهنگ

اول از بزم

پسرقال : بزتو، کی گم شده • اونودزدیدین ؟ پیرمرد : نمیدونم • من خواب بودم • وقتی باشدم بزم نبود • شایدم گم شده شایدم دزدیدنش • اون بهترین بزدنی بود •

دختر کما ویز : بهترین بزدنی • چه خوب • اون چه رنگی بود • پیرمرد : (مثل اینکه از دهانش میپرد) رنگ طلا • (از حرفش بشمسان میشود) نه • رنگ طلا نه • (بعد از کمی فکر) آره رنگ طلا بود همه جیش طلا بود •

دختر تاجر : رنگ طلا • چه بزدنگی (به برادرش نگاه میکند) یه بزرگه همه جیش رنگ طلاست •

که این حرفه را کرده برداشته

پیرمرد : بچه های خوب ، به کسی نگیده ، اون به بزرگلا بود ^{آه} مقناری
بلندتر و آمرانه ^{بزرگ} به کسی نگید ها ، اون مال من بود ، مال خودم
بچه ها همه با هم : یه بزرگلا (با نا باوری بهم نگاه میکنند)

پسر کا رگر : اون چه قدری بود ؟
پسر تاجر : اون تراز کجا آورده بودی ؟ خریدی بودیش (پیرمرد با
عجله جواب میدهد)

پیرمرد : آره خریدی بودمش (فکر میکنند) یعنی نه مال پدرم بوده
به من ارث رسید ، چه قدری بود (کمی فکر میکنند) قدیه بزر
نه به کم بزرگتر (فکر) یه کم کویکتتره اما نه قدیه بزر بود ،
شما اونو ندیدین ، من تمام عمرم آرزوی یه همچی بزری
داشتم ، حالا که پیدایش کردم چه زود گم شده ، من خواب بودم
شایدم تو خواب اونو ... (خوف خود را میبرد) نه اونو داشتم
اونو ازم دزدیدند ، آی بزم ، بزمو دزدیدین (هما تصور
که آمده بود میروند ، بچه ها تا قطع صدا میسرش را نگاه
میکنند) سپس مینشینند ، همگی حرفه یز هستند

پسر تاجر : آخ اگه یه همچی بزری مال من بود ، هیچ غمی نداشتم ،
با یام میشد ثروتمندترین تاجردنیا ، همش پارچه طلا
میفروخت یه خونه میخریدم قدخونه وزیر (خواهرش حرفش
را میبرد)

دختر تاجر : نه ، قدخونه شاه ، اونوقت ما خیلی ثروتمند بودیم
(برادرش توی حرفش میزند) (از بقیه فاصله میگیرند)

پسر تاجر : اونوقت من یه کراه سب تشنگ برای خودم میخریدم ، از همون
کره اسبی که میگن وزیر اعظم برای پسرش از چین آورده

دختر تاجر : منم یه دست لباس طلا میخواستم ، که با موی بزرگلا با فته
شده باشه ، و یه جفت کفش طلا ، موهام رو همیشه با نخ
طلا میبستم ، چندتا کنیز میخواستم

پسر تاجر : اونوقت ما همش با بچه های شاه بازی میکردیم دیگه پیش

و برادرش اعصاب زد

شما هم که همیشه دستا تون کثیفه نمیومدیم.
 پسریقال: (توی حرف آنها می پرد) اگه بزمال من بود بزرگترین
 بقالی دونیا رو برای بابام میخریدم. شایدم بابام تاجر
 میشد. ما م یه خونه تو یه باغ بزرگ میخریدیم مثل اونی که
 شما میخواین. ^{روزی را بر روی سر زدند}
 دخترکشا ووز: (حرف قبلی را میبرد) اگه مال من بود. همه زمینهای
 ده خودمونو برای بابام میخریدم. هرچی گا و بزرگ
 شیرده بود، همه رو میخریدم....

پسرکارگر: (که در فکر بود حرف او را میبرد) کاش بزمال من بوده تا دیگه
 پدرم مجبور نبود هر روز صبح زود برای گا را از خونه بیرون
 بره و شب برگرده. برای برادر کوچیکم هم که شش
 میخریدم تا پا برهنه راه نره. برای پسر همسایه
 عالمه دوا میخریدم تا همیشه مریض نباشه. (همه به فد
 میروند پسریا افسوس) کاش بزمال من بود. راستی اور
 بز حال کجاست؟ (ناگهان فکری به سرشان میزند)

همه با هم: بز کجاست؟

(پسر تا جرو خواهرش با هم درگوشی حرف میزنند، پسریقال دورترها
 را نگاه میکند. دونفر دیگر با هم مشورت میکنند.)

پسریقال: بریم دنبال بز، شاید پیداش کردیم
 پسرکارگر: با هم بگردیم، زودتر پیدا میشه، اگه پیدا شد شریکی
 تقسیم میکنیم.

دختر تا جر: نخیر هرکی پیداش کرد مال خودش باشه ما دونفریم، خیلی
 جاها راهم گشتیم، ما زودتر پیداش میکنیم. شما بیخود میگردین
 پسرکارگر: یا الله بریم، معطل چی هستین؟ حالا همه دنبال
 میگردن، هرکی از یه طرف بره، اینجوری زودتر پیدا میشه
 (بطور پراکنده دورسکو میگردند. در این حالت بایستی گذشت

X X X

زمان و مکان احساس شود. میتوان يك آهنگ ریتمیک جمعی نیز بخشش
شود. (۰)

راوی: آره، داداش، آرزوی خوشبختی فقط مال یکی دوتا نیسه،
گدا و سیرویه دنبال خودش میکشونه، از پسرکارگر تا بچه های تاجر و
گرسنه برای سیر شدن و سیرم برای پرخوری، خلاصه، بچه های
ناستان مام هردون فرویه نفر ازیه طرف رفتن دنبال بز چند روزی رو در
اون اطراف پرسه زدن. خیال بز طلا، آروم و قرار از شون گرفته بود.
شب و روز شون یکی بود و خستگی نمی شناختن. در طول راه به کسای
رسیدن، پرسیدنیمها رو پرسیدن، ما ما یا کسی از بز خبری نداشته یا آگه با
خبر بوده خودش دنبال بز طلا میگفت. اما از شما چه پنهون هر کسی یسه
طاقتی داره، هر کسی عزمش جز متری باشه بیشتر میتونه بره، در این میون
پسریقال از بقیه زودتر خسته شد. خودتون نیگا کنین.

بعد از مدتی پیرمردی وارد میشود. پسریقال به او میرسد. با عجله
بطرفش میرود. (۰)

پسر: شما به بز ندیدین، بز من گم شده
پیرمرد: چی؟ بز؟ اون کجا بود؟ کی گم شده؟ بزت چه شکلی بود؟

پسر: چه شکلی بود (فکر میکند چه جواب بدهد) شکل بز
پیرمرد: (میخندد) چه رنگی بود؟

پسر: رنگ سیا
پیرمرد: ندیدم

پسر: رنگ حفا
پیرمرد: (میخندد و تبسمی مسخره آمیز) نه ندیدم

پسر: نه، نه رنگ طلا
پیرمرد: (با تعجب) رنگ طلا؟ (مثل اینکه میفهمد پسردنبال

چه میگردد) خوب، خوب، ببینم به بز نبود رنگ طلا، شاخش

طلا، سمش طلا؟

پسر: (با عجله) چرا، چرا! اون بزمه؟ چندروزه دنبالش میگردم.
پیرمرد: ببینم؟ دندوناشم طلا بود؟ همون بزی نیست که پشمش
مثل نخ طلاست.

پسر: چرا، چرا، اون کجاست؟ شما اونو دیدین؟

پیرمرد: (لستی بسر بسر میکشد و با خنده و نصیحت وار) نه ندیدم،
هیچکی یه همچی بزی ندیده، برگرد بروخونت، توی این چند
روزه حتما پدر ما درت خیلی دنبالت گشتن، تو خسته و گرسنه ای،
برگرد خونه، بیخود نگرد.

پسر: یعنی میگی فایده نداره؟

پیرمرد: یه همچی بزی به این سادگیا پیدا نمیشه، تازه اگه یه همچی بزی
بوده باشه، تا حالا سرش صدمتا خون شده، برو پسر، بروخونت
پسر: (با ناراحتی و در فکر) خیلی گرسنه ام، حالا پدرم خیلی
عصبانی شده، تو کمکم میکنی به خونه برگردم (پیرمرد با
تائید سرتکان میدهد پسریا او بیرون میرود).

راوی: خب، این از پسریقال، اما بشنوید از بچه های تاجر، که
حوصشون خیلی زیاد بود.

(بقیه بچه ها که دور از این جریان بوده اند، باز هم میگردند و در
نراین قسمت هم میتوان آن آهنگ و تیمیک را بخش کرد. پسر و دختر تاجر
با هم میگردند و دونفر دیگر با هم پسر و دختر تاجر بیه زنی میرسند، با
عجله پیش او میروند. بچه های دیگر خسته هستند میخواهند.)

دختر: شما بزماروندیدین؟ بزم ما گم شده (زن به علامت نفی سر
تکان میدهد میخواهد برود و پسر سر را هاش را میگیرد).

پسر: اون بزم مال ما بوده، ما از بس گشتیم خسته شدیم شما اونو
ندیدین (زن علامت منفی شده است).

زن: بزم شما چهرنگی بود؟

۶۹
پسر: رنگ حنا

دختر: رنگ طلا (زن سری تکان میدهد)

زن: چه قدری بود؟ (بچهها باد ست هر کدام اندازهای را نشان میدهند که غیر واقعی است و با هم اختلاف دارد) زن میخندد

دختر: خیلی بزرگ

پسر: خیلی کوچک و پسریشیمان میشود، میخواهد اعتقاد را اصلاح کند

پسر: قدیه بزر بود

زن: (با مسخره) کلاه سرش بود؟

پسر: (گیج میشود) آره، آره؟

دختر: نه، بزرگه کلاه سرش نمیداره و اونم یه بزرگلا

زن: ببینم بزرگش عماماستش بود؟ (بچهها ناراحت و مایوس میشوند)

پسر: (با کمی ناراحتی) بزرگه عماماستش نمیگیره، تازه بزرگ

جوون بود

زن: ولم کنید بابا، برین پی کارتون، برید خونه تون، ببینین

لباسا تون چقدر کثیف شده و پیداس که ننه، بابا دارین حیف

زندگیتون نیس که اینجوری تلف بشه. حالا مادرتون از ناراحتی

لق کرده شما مثل اون پیرمرد دیونه اید، تازه اگه یه همجی

بزی میدیدم چرا اونوبه شما میدادم خودم یه عمر آرزوی یه همجی

بزی داشتم اگه از من میشنفید و برگردین خونه تون (بچهها

نگاهی بهم میاندازند و شانهایی بالا میاندازند و مردد بیرون

میروند بچهها دیگر که تازه بیدار شده اند، دنبال بزمیروند)

راوی: آره بابا، راه سخته، راه سخت مرد مبارزه میخواد، هر

کسی نمیتونه از این راه سربلند بیرون بیاد، داستانم مث واقعبته

پیچ و خم زیاد، غمتون کم، دلتون شاد، توی این دوره زمون،

توی این آتیش بارون، هر کسی غمی داره هر غمی چاره ایی داره، چاره

راه بچهها، در همین دنبال هدف گشته، غمتون کم، غزمتون جزم،

بذارید ببینیم سربچه‌ها مون چی می‌آد .

آهنگ را می‌شود در این قسمت هم پخش کرده ، بچه‌ها مدتی می‌گردند ، در این فاصله قهوه‌چی وارد می‌شود صحنه روی سکوا کنون قهوه‌خانه است پیرمرد چند نیمکت می‌آورد و مرتب می‌چیند و نو فر وارد می‌شوند ، مرد چایی می‌آورد و بچه‌ها گوشه‌ایی ایستاده اند و به آنها نگاه میکنند ، مشورتی می‌کنند و وارد میشوند و با ترس روی صندلی مینشینند . قهوه‌چی نگاه می‌کند به آنان می‌اندازد اول می‌خواهد آنان را بیرون کند ، پشیمان می‌شود ، برایشان چایی می‌آورد

قهوه‌چی : شما اینجا چکار میکنید ، ببینم چایی می‌خورید ؟ خیلی گرسنه و خسته بنظر می‌آید .

پسر : آره می‌خوریم ، ما دنبال بزمون می‌گردیم ، خیلی جاها گشتیم ، ولی بزم نیست

مشتری ۱ : ببینم گم شده ، یادزدیدنش

لختر : نمیدونیم ، گم شده

مشتری ۱ : بزتون چه رنگی بود ؟

پسر : سیا

لختر : رنگ حنا (مشتریها و قهوه‌چی با علامت منفی سر تکان میدهند) بچه‌ها با هم : رنگ طلا ، یه بزر طلا ، (مشتریها و قهوه‌چی خنده کوتاه می‌کنند و نظریشان جلب می‌شود .

مشتری ۲ : یه بزر طلا ، (با تعجب) خب چه قدی بود ؟

لختر : قدیه بزر (فکر می‌کند کم گفته) نه قدیه گاو (همه می‌خندند) قدیه بزر

مشتری ۱ : بزر ما دندونم داشت ؟

پسر : آره داشت ، دندون طلا

مشتری ۲ : شاخ داشت ؟

پسر : آره داشت شاخ طلا

مشتری ۱ : همش طلا ؟

دختر : همش طلا (با تصدیق)

مشتري : (میخواهد جلب توجه کند) ، ببینم بز شما به بزر طلا بود ،
دندون طلا ، سم طلا نبود .

بچه ها با هم : چرا بود (قهوه چی برای بردن استکان می آید ، مشتریها
میخندند)

قهوه چی : من بز شما رو دیدم

دختر : کی ، کجا

قهوه چی : (خود را بی اعتنا نشان میدهد) دیروز غروب ، همین ورا

دختر : چیکار میکرد ، کجا میرفت ،

قهوه چی : من بز شما رو دیدم (به مشتریها نگاه میکند و با زار گرمی میکند)

بز شما دیروز غروب به عصا دستش گرفته بود ، عصای طلا (تا کید) به

دست لباس طلا تنش بود ، سوار درشکه بود میرفت خدمت وزیر اعظم ،

(مشتریها میخندند) مردم دنبال درشکه را افتاده بودند تا

بلکه به نخ پشم طلا از لباسش بکنن (مشتریها دوباره میخندند)

(با عصبانیت) یا الله ، هری ، دیونه ها ،

مشتریها میخندند بچه ها با عجله بیرون می پرند ، مشتریها میروند ،

قهوه چی دوره گرد وسائل را جمع میکند و میرود بچه ها دوباره میگردند

راوی : قصه های تلخ و شیرین ، خوب و رنگین ، شا دوغمگین ، قصه

امیر عرب و خاتون چین ، سوقات شهر فرنگیه ، تودل شهر فرنگی به

دنیا قصه س . قصه های که بیشترشون واقعیتن بچه ها خسته و نالون ،

دلگیر و دلتنگ (کمی یواشتر) گاهی وقتا نا امید ، به راهشون ادامه

میدن ، تا به جا تویه گوشه از این دنیا به شهر فرنگی رسیدن .

آهنگ را اینجا هم میتوان بخش کرد ، میروند تا به شهر فرنگی

میرسند . شهر فرنگی وارد میشود ، بساطش را می چیند و شروع به کار

میکند . بچه ها نزدیکش میروند .

شهر فرنگی . شهر ، شهر فرنگه ، شهر از همه رنگه ، بیا و خوب تماشا کن ،

کله قصه : /

قصه دیب سفید و چل گیسو، قصه لیلی و مجنون، قصه شیرین
و فرها دقصه غصه دختران ننه دریا، قصه مردم بی سرینا، قصه
مردم تنها، روز سیاه، شام سیا، دلگیر و دلتنگ، قصه غم بزرگ
غم سیاه بیائید تماشا کنید.

پسر: اینا که همیشه قصه های غمگینه، آدم دلش میگیره
دختر: ما خسته ایم، گرسنه ایم، نون نداریم، قصه های شاد نداریم،
قصه خوشبختی، قصه آدمای خوب
مرد: قصه خوشبختی؟ (فکر میکند) آره، چوا قصه بز طلا،
بچه ها با هم، قصه بز طلا؟

مرد: (با خوشحالی) آره، یه بز طلا، دندون طلا، سم طلا، شاخش طلا،
پشمش مثل نخ طلا، یه همچی بز بی روت و دنیا هیچکس ندیده (با
افتخار) من این قصه رو خیلی وقته بلدم
پسر: ما از این قصه خوشمون میاد، تعریف کن، (مرد دنبال تصویر
داستان میگردد خود را آماده میکنند و شروع میکنند)

مرد: آره، یکی بود یکی نبود، خیلیها بودن، خیلیها نبودن،
نه زیاد دور همین نزدیکی، نه خیلی وقت پیش، شایدم تازگی
یه شهری بود، یه شاه داشت، یه شاه پیریه دختر داشت، از
۹۹۹ زنی که گرفته بود، همین یه دختر نصیبش شده بود.
شاه دخترشو خیلی دوست داشت، از شیر مرغ تا جون آدمیزاد
شازده خانوم هرچی میخواست دم به ساعت حاضر میشد.

دختر: پس بز ..... (مرد اشاره میکند که ساکت باشه و گوش بکند)

مرد: صب کن و گوش بده، دختر شاه یه بز داشت، نه از این بزا، یه بز
طلا، دندون طلا، سم طلا، شاخ طلا، پشم طلا ریش این بز
رنگ حنا .....
و بعد از کمی مکث آرام دارد

پسر: نه، رنگ طلا (با تاکید)

مرد: آفرین، رنگ طلا، یه بز ریش طلا ..... دختر شاه بز شوخیلی
دوست داشت، بز همیشه پیشش بوده، توی خونه توی باغ، خلاصه

از برکت بز طلا سازده خانوم به سرداشت و هزار سودا مشاهرت مندم
 هرچه ساز بزرگ بود توی دنیا همه رو خریده بود. قصد شاه تسخیر
 دنیا مثل چنگیز و مثل کوروش و مثل هر شاه بزرگ و اما این
 سپاه بزرگ سرباز میخواست اونوقت بود که شاه فرمان داد که
 هر کسی که روی پاهایش راه میره باید بشه سرباز و مردم شهر و
 همه دلگیره همه دلتنگ مردم میدونستن که آگه شاه بزونداشت و
 این همه خیالات نوسرنداشت از قضا یه روز که خبر چینی دهمین
 شاه از اونجا رده میشدن سازده خانوم بیا بز طلاش تو باغ نهمین
 خور رسید به شهردشمن به شاه دشمن شاه دشمن وزیراشو

جمع کرد. لله سپاه وزیران

لختره که چی بشه

پسر: (با تا کید و سئوالی) بزوی کشن؟

مرد: نه که چاره ای بیندیشن برای بز طلا و میدونستن که شاه
 به پشتگرمی این بز طلا و قصد شهرو نو کرده میبایست تدبیری
 میکردن که یا بز از بین میرفت یا مال اونا میشد. شایعا که مال
 اونا بود میتونستن نصف دینار رو بگیون. سودا را ی سپاه
 هرکی نقشه ای میداد و در خیال خودش شهر شاه رو میگرفت و بریکر
 اعظم فکری کرد. می دونست که سپاه اوانمی تونه شهر شاه رو
 بگیره حالا گوش کن یه شب سپاه به دست از سپاه پارو چین و
 پارو چین رفتن تو خونه ی شاه و بز طلا و صاحب بز یعنی سازده خانوم
 رو بردن. صبح که شد نه از بز خبری بوده نه از صاحب بز و لشکر
 شاه ریختن تو شهر و هر جای شهر و گشتن هر خونه و هر سردا به هر جا که بز
 جا میشد و گشتن اما خبری نبود هر سپاهی ازیه طرف رفتن نزدیک
 شهرهای دیگه

پسر: خب و بز پیدا کردن

مرد: حالا گوش کن و ندانایی که بز و سازده خانوم دیده بودن و
 به سپاهی ملحق شدن که نزدیک دروازه شهر منتظرشون بشوند

سپاه از خوشحالی در پوست نمی گنجید و تصمیم گرفتند در اولین فرصت در یکی از نهات سر راه برای این پیروزی جشنی بگیرند و دمدمای غروب جشن توی یکی از نهات بزرگ برپا شد چه جشنی چه کب و کبه و بدهایی و چه رقص و پا یکوبی هر کس هر هنری داشت توی این جشن نشون میداد .

نختر: شاه خانوم بزم اونجا بودن؟

مرد: بله که بودن ولی شاه خانوم همش گریه میکرد، وسطای جشن هنوز هوا تاریک نشده بود که سپاه پدر شاه زده خانوم به اونجا رسید جشن بهم خورد و تبدیل به عزادار شد و سپاه بهم ریختن معلوم نبود کی کیو میکشه و نقاش میسویان، بودند که در هوا میچرخید و برسروپال کسی پائین میومد . جنگی در گرفت که اون سرش ناپیدا . شب شد و جنگ بردوام بود نزدیکای سحر راستش از دو سپاه چیزی باقی نمونه بود . اونایی که پای فرار داشتن از دو طرف رفته بودن و هرچی نمونه بود تن بی سر بود در این میان جنازه شاه زده خانوم بالیاس سفید زری در گوشه ای افتاده بود .

بچه ها با هم: (با عجله) پس بزجی؟ سالم بود؟

مرد: راستش بچه ها همیشه از بزجیری نداشت و بعدا هم کسی بزروندید . از اون موقع تا حالا خیلیها دنبال اون بز میگرددن شایدم بزتسوی جنگ کشته شده؟ هر چند جنازه بز هم پیدا نند .

پسر: آخه اینطوریه که نمیشه

مرد: تصویر من نیست بچه ها ، داستان آخرش همینجوری تموم میشه ، من همیشه همینطور تعریف کردم ، استادم همینطور تعریف میکرد .

نختر: تازه اون پیر مرد خودش بز رو دیده بود

مرد: پیر مرد؟ کدوم پیر مرد؟ تو داستان من که پیر مرد نبود . میخوان به قصه خنده دار براتون بگم .
نختر: نه ما قصه نمیخوانیم . ما دنبال اون بز طلا میگردیم .

پسر: آره، ما خیلی راه اومدیم خیلیارو هم تورا دیدیم که دنبال
بزمی گشتن ولی اون نیست. استادت نگفت که بزبا لآخره پیدا

شد یا نه؟

مرد: ولی بچه‌ها این داستانه هر چند خیلی از داستانه واقعی بودن.

ولی شما بیکه و تنه‌ها به هیچ جا نمی رسید. اینطوری تنه‌ها راه به
جایی نمی برید، هیسکی تنه‌ها با بایه عده کم راه به جایی نمی بره

دختر: ولی آخه پس بزجی (سکوت همگی و دختر می نشینند) من خیلی
خسته ام میخوام برگردم

پسر: نه این حرفه زن، راه زیادی اومدیم ولی باید بریم خطر ات
زیادی رود دیدیم. اما باید پیداش کنیم.

مرد: آخه کجا میخواید برید، شما که نمیدونید بز کجاست؟ اینطوری
هیچوقت پیداش نمیکنید. *وا و لیزی همس ادا دار*

پسر: پس میگی چیکار کنیم؟ نباید که نست روست گذاشت ما حتما
دنبال اون میریم.

مرد: میدونم که میرید. امکاش میتونستم کمکتون کنم (فکر

میکند، بعد با خوشحالی ولی نا مطمئن) توقصه شهر خوشبختی

اومده که اونام خیلی وقت دنبال بز طلا میگشتن. شاید اونام

بدون بز کجاست؟ اونجایه پیر مرددا ناهست که خیلی چیتر

میدونه، نباید اون از بز شما خبری داشته باشد.

دختر: شهر خوشبختی من اسم این شهر و شنیدم، پدر بزرگ قصه اون شهر و

برام گفته.

پسر: تو خودت چرا اونجا نرفتی؟

مرد: من نمیتونم، من کارم قصه تعریف کردنه، تازه اون شهر خیلی

دوره، اونوردورترین کوهها، اونوردورترین دریاها، خیلی

باید راه رفت.

پسر: ولی ما میریم؟ هر چند درهم دور باشه میریم؟ ما باید مردانا

رو پیدا کنیم.

دختر: این راه خیلی دوره؟ مامی میریم، هیچوقت اونجا نمی رسیم

پسر: ما از کوهها میگذریم، از درهها میگذریم، ما میریم تا به شهر خوشبختی برسیم و پیرمرد با نا رو پیدا کنیم، حتی اگه تنه‌های من تنها میریم.

مرد: شما نمیتونید برسید، هیچکس تنها اونجا نرسیده، تازه اگه برسید معلوم نیست اونجا بی بظلا رو بدونن یا نه؟

پسر: ما نباید وایسیم، یا برگردیم، ما باید بریم، هر طور که شده، منم راه رو بلد نیستم ولی میرم، تو هم میای؟
دختر: آره میام، من میخوام بزمال من باشه
پسر: مال ما مال همه، بزباید مال همه باشه بریم؟
(مرد وسائلس را جمع میکند)

مرد: مواظب خودتون باشید، راه خیلی سخته، شما خیلی شجاع هستین، امیدوارم برسید، (حرف خودش را با ورندا رده میروند)
راوی: خوب گوش بدید، قصه داره به جا های حساس میرسه، تسو قصهها میگن، که قهرمان داستان ۷ دست لباس آهنی و ۷ جفت کفش آهن رو باره کرده، هفت عصای آهنی روشکوندن تا به مقصد رسید، کوهها و دشتها، دریاها، خیلی دور راههای خیلی دراز اون چیزی بود که انتظار بچهها رو میکشید، بچههایی که حالا دیگه خیلی بزرگ شدن، قدشون نه عقلشون، تجربه شون.

بچهها راه درازی را میروند از دریا میگذرنده صخره گذشتن از دریا را باید نشان داد، از کوهها و دشتها میگذرنده با یستی گذشتن از موانع را با تکیه بیشتری نشان داد، باید رسیدن آنها و رفتنشان مفهومی سختیهای یک راه به همراه داشته باشد، آنها خسته و نالان به روی تپه ای میرسند که از آنجا شهری پیداست که شکل ظاهری آن مثل شهر خودشان است از آنجا نگاه میکنند پسر زودتر بر روی تپه میرسد، نگاه میکند و چشمهایش را میمالد و با خوشحالی و فریاد میگردد

پسر: بیا اینجا، اینجا به شهره دختر با عجله می آید چقدر شبیه شهر خودمونه

دختر: چقدر تشنگه، بچه ها رو چقدر خوشحالن چه طوری جیغ میکنن

پسر: چه لباسهای تنشونه، انگار همه شون بچه تاجرن

دختر: می بینم، پدر رومو دراشونم همینطورن شهر چقدر تمیزه

پسر: آگه شهر اینقدر تمیز نبود، یا بچه ها لباسا شون تمیز نبود فکرم میکردم شهر خودمونه

دختر: هی اون رومی بینی، انگار همبازی خودمونن، دختر و پسر

تاجرن، اونم پسریقاله هی اون پسر چقدر شکل توه

پسر: و اون دختره چقدر شکل توه، اون خواهر کوچیکت نیس که دستشو گرفت

دختر: چرا اون ما نیم، اون شهر ما ست، شهر خوشبختی ما

پسر: نه، من نمیتونم باور کنم، اون شهر ما نیست، شهر خوشبختی ما

نیست، اون ظاهر امثل مان، اوناهم زاد مان، ما با یاد بگردیم و

شهر خودمونو پیدا کنیم

دختر: مگه میشد، اینهمه چیز توی به شهر شکل اون چیزایی باشه که

تو شهر ما هست حتی آدما، حتی ما

پسر: آره، شاید این شهرم اول مثل شهر ما بوده، اما حالا شهر

خوشبختیم

دختر: (مثل اینکه جواب ستوال را پیدا کرده باشد) ما و نا حتما بزطلارو

پیدا کردن

پسر: آره حتما، بریم سراغ مرددانا، هی این اون نیست که میآد

اینوره، چقدر قیافه اش آشناس

دختر: با بد خودش باشه از قیافه اش بیداس خیلی چیزا بلده، منم

میشناسمش، داره میآد اینطرف، مثل اینکه ما رو دید

پسر: من خیلی دیدمش، در تمام طول راه با ما بود،

پیر مرد: هی، هی، بچه ها چقدر خسته، چقدر درمونده، انگار

بازمانی، بازمانی، بازمانی، بازمانی

دنبال این شهر میگردین ، شهر خوشبختی ، از شما تون شادی
 مبارزه ولی حتما گرسنه اید . بیاید من تون دارم ، بخورید .
 (آنها نان را میگیرند و میخورند)

پسر : شما پیر مرد دانا هستید؟ (مرد با تایید سرتکان میدهد)
 دختر : ما برای پیدا کردن شما اومدیم
 پیر مرد : توی این شهر خیلیا دانا ، بچه های اینجاست سواد یاد
 میگیرن ، حکیمان همیشه مواظب هستن بچه ها و بزرگتر ا مرییض
 نشن . غذای خوب و کار مناسب اینجا هیچ کس بیکار نیست ، مگر
 بچه ها و پیر مرد ها ، فقیر و ثروتمند در کار نیست . از گرسنه خبری
 نیست . هر کس هر قدر بتونه کار میکنه هر کاری که بلد باشه ، و
 هر کس هرچی احتیاج داشته باشه بهش میدن ، مردم اینجا خیلی
 ثروتمندن ، خیلی چیزا دارن .

دختر : (با خجالتی) اونا بزطلام دارن ؟
 پسر : شاید چندتا بزطلام

(پیر مرد میخندد و بچه ها را پیش خود میبرد)

پیر مرد : نه بچه ها ، هیچ بزطلامی ندارن ، اونا خیلی زحمت کشیدن ،
 تا شهرشونوا ینجوری کردن ، اونا کار کردن ، زحمت کشیدن و عزم
 کردن که شهرشونوا ینطوری کنن . و کردن اونا شهر خوشبختی رو
 ساختن ، ولی . . . . (اوبی اختیار شهر را نگاه میکنده ، می ترسد ،
 پسر دنبالش میرود)

پسر : ولی چه ؟ شما چرا ناراحت شدین ، خطری اونا رو تهدید میکنه
 پیر مرد : خطر همیشه هست ، اونا خیلی دشمن دارن ، بچه ها ثروتمند
 خیلی تلاش کردن که جلوی اینکار رو بگیرن ، خطرا اونا همیشه
 هست ولی تا مردم اینجا دست به دست دیگه داشته باشن و
 اهمیت شهرشونو بدون همه چی درست میشه ، باید اید و اربود . و
 محکم به پیش رفت .

دختر : یعنی بزطلامی در کار نیست ، یعنی ما بیخود اومدیم .

پسر: نه اینجا حتما بزطلا هست. ما نیومدیم اونوبندزدیم، مثل
 دزدای توی اون قصه، ما به شاهزاده خانوم اینجا کاری
 نداریم. ما فقط دنبال بزطلا اومدیم. ولی دزد نیستیم.
 پیرمرد: میدونم، میدونم. قبل از شاهم کسایی دیگه ای هم
 اومدن و گفتن دزدای اون قصه، آیا توی شهری که تو اون
 قصه بود مردم همه خوشبخت بودن

پیرمرد: نه مردم از شاه بشون میومد
 پیرمرد: ولی مردم، اینجا همه خوشبختن، اینجا هیچ شاهزاده
 خانومی و هیچ شاهی نیست. یا بهتر بگم همه بچه‌های اینجا به
 اندازه شاهزاده خانوم اون قصه خوشحالن و خوشبخت.
 دختر: حتما همه یکی نه بزطلا دارن، مگه نه.

پیرمرد: نه گفتم که بزطلا بی درکار نیس، بذارین براتون بگم،
 مردم این شهرم اول خیلی فقیر بودن، ثروتمندا، ثروتمند
 ثروتمند بودن و فقیرام خیلی فقیر خیلیام توی این شهر دنبال
 بزطلائی گشتن، خیلیام کشته شدن اونادنبال بزطلا بودن.
 یعنی دنبال راهی که خوشبخت بشن.

دختر: بالاخره بزطلا رو پیدا کردن، مگه نه؟
 پیرمرد: نه، نه اونام عاقبت راه اصلی رو پیدا کردن اونادنبال.
 مرددانا گشتن، و اونوبین خوششون پیدا کردن، اون از خوششون
 بود

دختر: حتما اون بزطلا رو بشون داد، خیلی از ان بزا داشت.
 پیرمرد: نه، هیچ بزطلا بی درکار نبود. اون خیلی تجربه داشت،
 خیلی چیزا بلد بود. اون گفت باید شهر و ساخت، کار کرده اشتباه
 کرد و از اشتباه نترسید.

پسر: پیرمردا ناتوکی هستی؟ من تو را شناختم، تو همیشه با ما بسودی
 همهجا، همه وقت

دختر: توکی هستی، که اینقدر آشنایی؟

همه با هم باشن خیلی قدرتمند میشیم .
 دختر: چرا اینجا نمونیم ،خونه خیلی دوره ؟ ممکنه نرسیم
 پسر: نه حالا دیگه راه رو بلدیم . راه آشنا خیلی نزدیکه ، توشب
 تاریکم میشه رفت ، ما تازه اول راهیم . راه ما با مردم
 شروع میشه
 دختر: از کدوم طرف باید بریم ، بیا بمونیم و نترسیم
 پسر: (جهت تعاماجی را نشان میدهد) ؟ نه باید بریم . از این
 طرف باید رفت ، من شهر مونومی بینم
 (فریاد میزند) کوهها ، دریاها ، دشتها ، صحراها ، مردم ،
 شهرها ، ما او مدیم .
 نور خیر کننده ایی صحنه را روشن میکند . پژواک صدای بچه ها
 (ما او مدیم) تکرار میشود . آهنگشادی پخش میشود .

نمایشنامه ، داستان ، ناول ، طنز ، هرگونه آثار هنری خود را برای "بیشهنگ" ارسال دارید .

سیاه
همچون
اعماق
آفریقایی
خودم

اخیرا نواری حاوی اشعاری از "لنگستون هیبوز"، شاعر سیاه پوست آمریکایی، تحت عنوان "سیاه همچون اعماق آفریقایی خودم" با ترجمه و صدای شاعر گرانمایه "احمد شاملو" به دست ما رسیده است.

این مجموعه شعر فریادهای اعتراضی یک شاعر آزادخواه است علیه نکبت و ستمی که نظام جهانی سرمایه داری بر بخشی از بشریت تنها به "جرم" سیاه بودن رنگ پوست روا داشته است و نکبت و ستمی که اساسا متوجه خوار داشتن بخشی از طبقه جهانی مادر نظریش های دیگر آن و متوجه تفرقه اندازی بین صفوف طبقه کارگر است.

اعتراض شاعرانه هیبوز علیه این ستم با ترجمه شیوای شاملو جان تازه‌ئی گرفته است.

در این قسمت توجه خوانندگان را به یکی از این اشعار جلب می‌نمایم.

هر کجا که باشد برای من یکسان است .

در اسکله‌های " سیرالئون " ،

در پنبه زارهای " آلاباما " ،

در معادن الماس " کیمبرلی " ،

در تپه‌های قهوه‌زار " هائیتی " ،

در موزستان‌های امریکای مرکزی

در خیابانهای " هارلم " ،

در شهرهای مراکش و طرابلس ،

سیاه ، استشما ریشده و کتک خورده و

غار تاشده ، گلوله خورده به قتل رسیده است

خون جاری شده

تا به صورت دلار ، پونده ، فرانک ، پرتا ، لیره درآید

و بهره‌کشان را بهره‌ورتر کند .

خونی که دیگر به رنگهای من بازنمیگردد .

پس آن به‌ترکه خون من در جویهای عمیق انقلاب جریان یابد .

و حرص و آزی را که پروائی ندارد ،

از " سیرالئون " ، " آلاباما " ، " کیمبرلی " ، " هائیتی "

امریکای مرکزی ، " هارلم " ، مراکش و طرابلس ،

و از سراسر زمین‌های سیاهان در همه جا

بیرون برانند

پس آن بهتر که خون من
 با خون تمامی کارگران مبارز دنیا یکی شود.
 تا هر سرزمینی
 از جنگال غارتگران دلار، غارتگران پونده، غارتگران فرانک،
 غارتگران پرتا، غارتگران لیبره، غارتگران زندگی،
 آزاد شود.
 تا زحمتکشان جهان،
 بار خساره‌های سیاه، سفیده، زیتونی و زرد و قهوه‌ئی
 پرچم خون را - که هرگز به زیر نخواهد آمد -
 برافرازند.

جهانی را که ما ساخته ایم

با رنج و عشق و خشم

امید

با گرسنگی

ما کار میکنیم

و جهانی را میسازیم

که شما بر آن حکم میرانید

حکم میرانید و میگذارید

ما

در میخانه های پنهانی

شبهایسما ترا با ودگای قلبی

تاخت بزنییم

و تا خانه

در کوچه های قرق

فاصله ها را گریه کنیم

و در رختخواب کهنه عشق

بر چهره تکیده زنها مان

که سخت دوستشان داریم

قلیما ترا بالا بیاوریم

و کودکا نما ترا

که در تراخم و جهل و بسکوجه و بیرقان

پا میگیرند

بخاطر یک سکه سر ببریم

تا دادگاه ها

برای تبرئه قانونی که شما ساخته اید

محکومان کنند.

نه

ما جمع میشویم

جهانی را که ساخته ایم

با زپس میگیریم

و نميگذاريم

شما

شبهائتا ترا درميخانه ها تاخت بزنيد

با ودکا

و فاصله ها را بگرييد

در كوجه ها

وبالا بي او ريد قلبتا ترا

در بستر خود آزاري

و سربريد كودكا نتا ترا

با دشنه جنون نا چاري

باري

ما كار ميكنيم

و جهاني را كه ساخته ايم

از شما كه بر آن حكم ميرانيد

با زپس ميگيريم .

بازمانده از رساله

مشته و رشده و وصاله

غده ا

رشته شده ل

ميشيبي ل ل

ميشيبي ل ل

ميشيبي ل ل

ميشيبي ل ل

ايرج چنتي عطاشي

۱۹۸۵/۸/۵

رشته شده ل

رشته شده ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

ميشيبي ل

گردون نگري ز قد فرسوده ما ست

جيحون اشري زا شك پالوده ما ست

دوزخ شرري زرنج بيپوده ما ست

فردوس دمى ز بخت آسوده ما ست

خيام

گومه شین

برگردانی آزاد از شعرا حمدبا زگر

گومه شین
گومه شین مفرور
پرسنگبرده پرویزنی کوهپایه ها کوبان
غره از امواجت .

گران
خروشان
چرخان

شتابان
ربودی آن یاور را
آن رفیق همسنگر را ؟

هیولا

ای هیولا
فخر مشروش بر پرندگان
و بر ساحل نشینان بی زبان
سیاه

از قهقاه
مخوان چنین دژم:
"می برم....."

می کشم..."
موج - زوزه هایت را فرو درکش
ساکت شو

گوش کن
مرا که اینچنین به یورش گرفته ای

بشناسانم به دریاها

خلیجها

رودها .

"دوگان" منم

که لگام میزند تورا و از تولجام گسیخته تر را
کشتی منم
که بزیر در میکشد کوه موج های تناور را
آتش منم

که میسوزاند ستمگر را
منم کارگر

پیشینه

حکم رنجبر
 حکم انسان رزمنده سخت سر
 گه میکوبم سر ستمگر را .
 بی آیم
 به ستیز تو خواهم آمد .
 هر فرازها

فرودها
 و امت خواهم کرد

چنانچون اسبی که میخرامد آرام .
 هر کوهها

دردشتها
 میرانمت

بر میگردانمت
 هرپای هر درخت

هربوته

هرگندم

بخاک درمی غلطانمت
 برای روویایی

شکوفایی

برای آبادانی

زیبایی

تا دستان زخمی ام

پر سبزه باشد از تو

پر طراوت .

تا سر به پیرائی

از تفاخر ویرانگر خروشیدن

بکام فرو درکشیدن

خانمان پاشیدن .

تا هراس - رعشه به پالاید اعماقت را

از

از سکون سترون

تا سر به تمکین فرودآوری

برمن

برمنی که سازنده ام

آفریننده ام

خلق میکنم

تا بسجده درآئی برمن .

ایرج جنتی عطا می

ترانه عشق

عشق

جرقه‌ای ست

بسادگی چون شروع انفجاری در درون

تا خورشید التهاپی

هیچ به آن اندیشیده‌ای؟

عشق به گل

ترانه‌ای

رازی نهفته

عشق به انسانی!

عشق به کوهستان

وقتی نا زخنده صبح را

با چشمان سبز سنگی اش میهمان میگردد.

عشق به میراث بشر

وقتی برگذرگاه تقدیر تا ریخ خویش

پیروز مندان زاده میشود

تا به صورت انسانی درآید

که ترانه بسراید

عاشق شود

و بجنگد.

عشق • ستیز ترانه‌های انسانی‌های عاشق است.

هیچ به آن اندیشیده‌ای؟

بر درگاه پرپیچ و خم طغیان

منم •

ترانه‌سرای ستیز عشقت •

اردیبهشت ۶۴ - ب • الوند

نقشه ضایعات

شورش

شعری از آنتون پوتیه
به یاد بلانکی

شورشی ،

نام دیگرش انسان است
که دیگر حیوان پول نیست ،
که جز از حق اطاعت نمیکنند ،
که با اعتماد گام بر میدارند ،
چرا که خوشبخت علم و آگاهی
از افق سرخ بر خواهد خاست .

در برابر تو، فقر و وحشی
در برابر تو فشار بردگی
شورشی عزم میکند

با تفنگی آماده شلیک

میتوان او را در بازو گادها دید
که بار فقا گام میزند

میخندد به مسخره میگیرد
در حالیکه جانها در خطر است
و سوسوی نگاهش ، مصمم

با درخشش اندیشه شعله می‌گیرد

۰۰۰ با مبارزه‌هاش برای کمون

او میدانست که زمین یکی است

که نباید تقسیم کرد

که طبیعت سرچشمه‌ایست

و ثروت سرمایه‌ی که

هرکسی حق دارد از آن بهره‌مند

او ماشین را باز می‌فروشد

او نمی‌خواهد دیگر کم‌مخم کند

نوبخار مداوم، نوکار

چرا که استثمار‌گروه

با دست خشن

از یک وسیله نجات

ابزار بودگی مه‌سازد

و در برابر طبقه‌اربابان

او جنگ صغی می‌کند

جنگی که نهایی ندارد

تا زمانی که

در زیر این چرخ سپهر

کسی ثروت می‌اندوزد

بی‌آنکه کار کند

و کارگری گرسنه است.

به بوزوازی نفرت‌انگیز

او دیگر نمی‌خواهد سودی دهد

چند میلیون در تمام سال

بوروی شماست

بوروی گوشت شما

که چنین تکه تکه میکند لعه مشیت از مشیت

چنین سودی را نهضت از دوره آهن و فولاد

شما بگویند بین ما شمس المهدی را

کارگران

معدنیان بسقت عدالتی را

شما میگویید دهقانان را

ما را بگویند دستورها را

او میفهمد

ما نیز دوست داشتیم ما را

عقل میفهمد ز لول زبده را

سیاره‌تی که شکوه میگذرد

از حاکمیت فردی عدالتی میفهمد

ما را بگویند دوره آهن و فولاد

او میخواهد جهان را

بگونه‌تی سازمان دهد

تا از شیوه جانور بشود

عدالتی جهان - گستر جاری شود

ما را بگویند دستورها را

ما را بگویند عقیده را

شما میگویید عقیده را

ما را بگویند عقیده را

ما را بگویند عقیده را

ما را بگویند عقیده را

ما را بگویند عقیده را

ما را بگویند عقیده را

ما را بگویند عقیده را

ما را بگویند عقیده را

برای پیشدنگ شعر بفرستید .
از آثار خود و یا آثار دیگری که انتخاب میکنید برای ما شعر
بفرستید .

انتظار

آهای با شمایم

ای شما

شمائی که مشت هاتان در جیب خفته

بی نودان

بنگوید بو آسمان خوب

که

رنگ ماه

رنگ کودك مسلول و اماند

بیرون

نرمیانه تلاطم فرصت ها

نزاع عبثی است

اما

نودو دست ها یاران

نرمجادله همیشه گی تقسیم شادیم

بوق چشمان بی فروغ

کودك مسلول

گیل ارتش کار و میخواند

پاوس گرفته سنگ

خبواز احتضاری داود

و من

در انتظار وی ویران می‌شوم

که فردا

در میان مشت‌های کوچک تو بازمی‌شود.

پرو میکشد

ای نهال سوسنق
ای شاخه نخشکیده آزادی
پرو ویرانه‌های کاخ‌های بند
فردا را بنیان گذار

که بند ملال انگیز است

رونک ماه

برق چشمان

و بارش بزرگ آینه‌ها

و مشت‌های کوچک تو

لطیف

تسا ریشید ز این

بیا که پیشت ز غمزه‌ها مانا لبه‌ها

بیا که پیشت ز غمزه‌ها

بیا که پیشت ز غمزه‌ها

بیا که پیشت ز غمزه‌ها

بیا که پیشت ز غمزه‌ها

بیا که پیشت ز غمزه‌ها

شخصیت‌های مذهبی

آنچه در زیر میخوانید مصاحبه‌ای است با
حجت‌الاسلام مصطفی زمانی که یکی از طلاب
هنرمند حوزه علمیه قم میباشند. البته
مصاحبه‌ای نه بدان گونه که رسم است یعنی
ابتدا ما از ایشان سؤال کرده باشیم سپس
ایشان جواب گفته باشند، بلکه قبلاً
حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای
مصطفی زمانی طی مقالاتی تحت عنوان "هنر از

دیدگاه شخصیت‌های مذهبی" که در جریده "یومیه" کیهان شماره
۱۲۵۹۷ (دوشنبه ۲۷ آبان ۱۳۶۴) و شماره ۱۳۶۰۳ (پنجمه ۱۴ آذرماه
۱۳۶۴) به طبع رسیده است. متصلاً در مورد هنر افاضه کلام
فرموده‌اند و حقیر سئوالات خود را از روی فرمایشات عالیها ایشان
تفظیم نموده است. پاسخ سئوالات عیناً از خود متن نقل شده است
یعنی بریده جریده کیهان است. از آنجا که جناب حجت‌الاسلام
به شیوه "موضیه" علماً در بیان نظرات خود گاه‌ها مفاهیمی را مورد
استفاده قرار داده است که در فرهنگ علمای اعلام معنی دیگری پیدا
کرده است، و شاید بعضی از خوانندگان این سطور با آن آشنایی نداشته
باشند، برخی از این مفاهیم را در حاشیه متن به زبان آدمیزاد ترجمه
نموده‌ایم.

رسول سید آبادی

س) به نظر شما چگونه میتوان افکار مورد نظر خود را در مغز بیننده
آثار هنری جای گیر کرد بدون اینکه خودش هم متوجه شود.

چون هما نگونه که مستحضر هستید فکا رپوسیده ۶ قرون وسلا یسی
اگر به شیوه ای عربیان بیان شوند نه تنها در ذهن کسی
جا یگیر نمی شود بلکه وی را شوکه مینمایند .

هدف در مفروض جای گیر شود و خودش هم
متوجه نگردد.

حجت الاسلام زسانی بدنبال اظهارات خود
پیرامون هنر - بویژه موسیقی و سینما ضمن اظهار
این مطلب افزود: هر عین اینکه اینگونه افراد را
برای دیدن فیلم از خانه و میدان بازی بیرون
کشیدیم پیام خود را هم به او رسانیدیم و
هدف خود را توری که نفهمیده است روی مفروض
پیاده کردیم.

اگر بیننده تحت تاثیر حرکت بخصوصی قرار
گرفته و آن را به عنوان امتیاز فیلم معرفی
می کند، باید ما همان امتیاز را که خواسته بیننده
و مطلوب اوست، کسول هدف خود قرار دهیم و
از آن بهره ببریم.

از لباس خوشش می آید، قهرمان خود را با
همان لباس زینت می دهیم، از لجه خوشش آمده
پیام خود را در قالب همان لجه می ریزیم، از
دکور خوشش آمده بالای همان دکور و کنار آن
شمار خود را مطرح می کنیم تا بطور ناخود آگاه

س ۲) - به نظر شما هنر از چه استعدادی سرچشمه میگیرد ؟

هنر از استعدادی سرشار سرچشمه می گیرد.

س ۳) - به نظر شما ذکاوتها و استعدادها ی بشر کجا مند ؟

عبور می کنند، استفاده داشته هوش و ذکاوت
داشته

فردی که ماشین میزدند، کیف میزدند، از دیوار
خانه بالا میروند، از روی سیم برق برای دزدی

س ۴) - جناب حجت الاسلام به نظر شما از ابتدای روی کار آمدن
حکومت اسلام در ایران برخورد با هنرمندان آگاه و مبارز
چگونه بوده است ؟

هر گاه به او گفته می‌شد در این عمل اشتباه می‌کند، از ناپختگی سخت صصاتی می‌شد و حرف و انتقاد از خود را انتقاد و از اسلام و مکتب و انقلاب جا می‌زد و عملاً کسانی را که در کار خود تخصص داشتند مجبور به سکوت می‌کرد و شد آنچه شد.

انقلاب که زودتر از انتظار به ثمر رسید و هر کس مطابق میل خود به هر طرفی که مایل بود، بگریخت و خود را - هر چند تخصصی نداشته - در بخشی که وارد شد مسئول دانست، اگر چه در الفبای آن بخش هم ناآگاه بود و تخصص نداشت.

۵) - جناب حجت الاسلام - اگر اشتباه نکنم منظور شما از عبارت "عملاً کسانی را که در کار خود تخصص داشتند مجبور به سکوت میکرد و شد آنچه شد" بیان نه چندین پوشیده^۴ اعمال سا نسورو خفقان و ارباب پرنویسندگان و هنرمندان است - شما که اینگونه شیوه‌ها را عملاً تجربه کرده‌اید اکنون به چه نتیجه‌ای رسیده‌اید؟ آیا ارباب و شکنجه کارسان بوده‌است؟ اگر نه چه شیوه‌های دیگری را میتوان آزمایش کرد؟

ترسوها و بی عرضها - و آنانکه سرمایهای جز تملق ندارند، اثر خواهد داشت. هیچ کسبی که با نیروی بازو و هنر خود نان به چنگ می‌آورد - هر چند ورشکسته باشد - از تهدید به گرسنگی و بیکاری نمی‌ترسد. از کاری که روی آن تجربه دارد نان می‌خورد. در این شهر شده، در شهر دیگر. در این مملکت نشده، در مملکت دیگر.

ترس برای بچهای مفید است که با پول جیب بزرگ خانواده می‌خواهد زندگی کند و آن هم به رایگان بگیرد راستی از انصاف بدور است که همه را بچه بپنداریم و بخواهیم با زبان تهدید و زور همه را اصلاح کنیم.

زبان احترام هم زبان دیگری است.

بدون تردید با کوبیدن، ترسانیدن، شکنجه دادن و اهانت کردن اگر ضرر نرسیم، سودی نخواهیم برد. وقتی اینگونه افراد راه اصلاح را پیش گرفتند با تغییر قیاسه و حتی نام جدید می‌توانند منشأ خدمت باشند. آنهنانی‌ها وقتی عملاً توبه کنند هم خطا راضی است و هم مردم نگرانی ندارند. فقط مراقب اعمال آنها هستند از آنجا که خیلی از برخوردها با اینگونه افراد تند بوده به جای اصلاح فساد کرده و هدایای را به لجبازی و مخالفت وا داشته‌است. در صورتیکه می‌توانیم با زبان خوش و برخوردی محترمانه افراد را خیلی زود جذب کنیم و به سوی رشد و تکامل رهنمون گردیم.

بیاوزیم که

زبان زور و طرد و دفع اگر مفید باشد برای جذب

x - فساد = سرپیچی از دستورات حکومت اسلام
x - مخالفت و لجبازی = مبارزه بر علیه خفقان و سرکوب

x (۱) - البته معادل زبان ارباب و طرد و دفع .

س ۷) - به نظر شما چه چیزهایی نباید در آثار هنری منعکس شوند؟
یعنی چه چیزهایی باید سانسور شود؟

<p>و بازار می‌گذرد، عرضه نمایند، نه تنها خدمتی نگرداند و اثرش مفید نخواهد بود بلکه به معنویت هم خیانت کرده‌اند و زحمات دیگران را به باد فضا داده‌اند.</p>	<p>اگر در خیابان‌ها است حزب الله یا بی‌حجابی و بی‌حجابی مبارزه کند ولی فیلمساز و دوبلر در آلبومی آکسه عیسری می‌کنند بدتر از آنچه در کوچه</p>
---	--

س ۸) - آخرین سؤال من جناب حجت الاسلام این است که مردم به
اشتباه می‌پندارند که هنرآخوندها تنها روضه‌خوانی و نوحه -
سراشی است و از هنرمردن چیزی نمی‌فهمند. آیا شما میتوانید
برای تکذیب چنین سخنانی چند اصطلاح هنری لاتین را که
امروزه متداول هستند در یک عبارت یا پاراگراف بکار ببرید و
تشان بدهید که چندان هم با اصطلاحات هنری جدیدنا آشنا
نیستید. البته مواظب باشید که چیزی بی‌ربطی نفرمائید.

<p>محتوای فیلم را «سناریو» نویس باید در نظر بگیرد نه کارگردان فیلم یا «گرمور» و یا نوازنده. وقتی در یک سینما یا استودیو فیلمی به نمایش و اجرا درمی‌آید، در درجه اول سناریو نویس و دکورساز محتوا را بوسیله نور و صحنه پردازی عرضه می‌کنند و این مسئول صحنه است.</p>	<p>که اگر بسند گوها را دقیق تنظیم کرده باشد، هر تپه صحنه جالب و هیجان انگیز است و محتوا را خوب مجسم می‌سازد. در هر صورت اعضای «ارکستر» باید دست بمست هم بدهند تا محتوای یک فیلم بهتر از آنچه نوشته شده عرضه گردد.</p>
--	---

در مورد این جواب آخر جناب حجت الاسلام شد آنچه
نمی‌بایست می‌شد.

از میان نامه‌ها

در مورد " گج ها اذیت میشوند " نوشته " شبق مندرج در " پیشه‌نگ " ۲
 " گج ها اذیت میشوند (صفحه ۲۱۰ پیشه‌نگ ۲) گامی رویه پیش است
 در جهت تصویر کردن زندگی کارگران و زحمتکشان البته در حدی که
 جهت گیری این نوشته ارزش ویژه خود را داراست ولی نویسنده کمتر
 مشخص نموده است که نوشته اش یک مقاله راهپویی است یا یک ناول یا
 تک نگاری . این نوشته آمیخته ای است از تصویر عینیت زندگی بخشی
 از کارگران همراه با تجربیاتی بسیار کلی از عرصه اقتصاد سیاسی
 و این دو با عجله و بشیوه ای زودرس درهم آمیخته میشوند .
 برای مثال به این عبارت توجه نمائید :

" ما اکنون کیسه های گج را که با تریلی ایران کاوه تازه رسیده بودند
 خالی میگردیم . سرمایه بی وقفه باستان ما در گردن بود .
 (پیشه‌نگ ۲ - صفحه ۸۲)

و یا :

" جان ما و ارزش بودن آن در گروسلا متی گج ها بود . ما ایستادن
 معادله روشن سرمایه ، این جایگزینی ارزش کالاها به جعبه های ارزش
 انسانها را در نفهمیدیم "

(پیشه‌نگ ۲ - صفحه ۸۳)

تصور من از داستان یا اثر هنری این است که مظاهر مادی و عینی
 جهان ظاهری (طبیعت ، انسان ، جامعه و ...) را در شکل و شمایل
 برجسته تر و کار شده تر و یا انسانی شده - ولی باز با همان عینیت و
 مادیت - مجسم میکند نه اینکه تجربیات علمی با زبانه میدان آورده شوند .
 به نظر من یک اثر هنری موفق از این لحاظ اینست که خواننده یا بیننده
 و یا شنونده ، با خواندن و دیدن و شنیدن فلان اثر هنری ، غمخوار

عکس ها

سخن میگویند

NATIONAL JOINT COUNCIL

Representing

The Trades Union Congress

The Labour Party

and

The Parliamentary Labour Party

سودبری جنگی هم بس است

جنگ بس است

گوشت دم توپ

پوستر ضد جنگ ۱۹۱۴

MICHAEL BIRO SDP anti-war poster 1914

در کردستان

زن آبکش

بعد از زلزله

کاور زندگی در بلوچستان

در کردستان

کودکان در کردستان

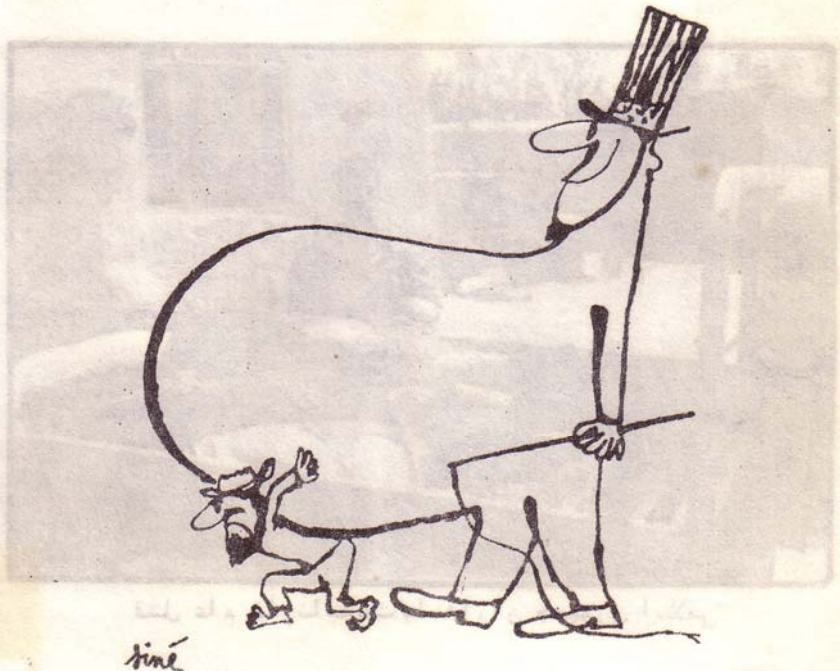
سرنوشت یک ستون نظامی جمهوری اسلامی در نبرد با پیشمرگان

قتل عام قارنابدست پاسداران جمهوری اسلامی

کاریکاتور از روزنامه آلمانی :
" فرانکفورتر آگما نیه تسایتونگ "

٢٥ تمهون